N°. 13. Donderdag 29 Maart 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 2.50
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **212 Riouwstraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling 's-Gravenhage.
Herinnering aan de:
ALGEMEENE VERGADERING

op **Zaterdag 31 Maart 1906**, des avonds te 8 ure in het Gebouw der Vereeniging *Laan v. Meerdervoort* 195.

A g e n d a.

1. Bestuursverkiezing.
2. Rekening en verantwoording over 1905.
3. Verslag over het jaar 1905.
4. Opmaken der Candidatenlijst voor het Hoofdbestuur.
5. Verkiezing van Afgevaardigden voor de a. s. Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Voorstel van het Bestuur tot het verkrijgen van rechtspersoonlijkheid der Afdeeling.
7. Opgaven der punten, die de Afdeeling op de a. s. Algemeene Vergadering der Vereeniging wenscht behandeld te zien.

Het Bestuur.

II. Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

A.

De hoofdbestuursleden, volgens rooster dit jaar aan de beurt van aftreding, zijn:
Mr. H. Smeenge te Amsterdam.
Mevrouw *A. van Hengst—Haus* te Apeldoorn.
De heer *F. P. L. van Driel* te Breda.
„ *J. L. Pierson* te Nijmegen.
en „ *Th. J. A. van Zijll de Jong* te Zutphen.
(Zij zijn allen herkiesbaar).

Ter vervanging van Mr. *D. Fock*, vroeger te Rotterdam, thans Minister van Koloniën, en van den heer *G. A. Scherer* te 's-Gravenhage, den vice-president, die ons door den dood is ontvallen, moeten ook candidaten worden gesteld, ter keuze van de aanstaande Algem. Vergadering der Vereeniging.

B.

Op **Woensdag 4 April** a. s. zal, in de ontvangzaal van het Hotel de Twee Steden te den Haag, de derde der door een comité hier ter stede beraamde z. g. *drawing-room-meetings* (het rechte hollandsche woord is er nog niet voor gevonden) worden gehouden, waarbij door de presidente onzer Vereeniging, voor een beperkt aantal gasten, het doel en streven van »Oost en West« zal worden uiteengezet. Zooals wel van zelf spreekt, werden alleen die personen uitgenoodigd, van wie verondersteld kan worden, dat zij niet ten volle bekend zijn met ons doen en laten in het belang van *Grooter Nederland*, van ons trachten om hier daadwerkelijke liefde voor Ned. Oost- en West-Indië, en omgekeerd, ginds bij de inboorlingen in Oost en West meer algemeen genegenheid en vertrouwen jegens Nederland op te wekken.

Wegens de beperkte ruimte kunnen er slechts enkele bestuurs- en commissie-leden dien avond tegenwoordig zijn. Wij houden ons echter aanbevolen om opgave, aan de secretaresse mevr. de Jong—Overman, Hooge Nieuwstraat den Haag, van adressen van die personen, niet leden, van wie men denkt, dat zij eene uitnoodiging tot bijwoning dezer bijeenkomst zouden op prijs stellen.

III. Van Boeatan:

Aan den **wereld-wedstrijd van kunstwerk door vrouwen**, uitgeschreven door het Parijsche blad, *Le Gaulois*, waarvoor ook eene Nederlandsche commissie is benoemd en H. M. de Koningin Moeder het eere-voorzitterschap aanvaardde, zal ook worden deelgenomen door »Boeatan«, die daartoe eenige door Oost- en West-Indische vrouwen vervaardigde zeer fraaie kunstnijverheid-stukken afstond uit hare permanente tentoonstelling met gelegenheid tot verkoop en nabestelling, Plaats 9 den Haag, welke zeker niet in kunstwaarde voor die harer Europeesche zusteren behoeven onder te doen en ongetwijfeld een sieraad zullen vormen der Nederlandsche inzending, die, vóór dat zij ter tentoonstelling in het *Palais de Glace (Champs Elysés)* wordt opgestuurd, van 9—11 April a.s. in een paar zalen van Pulchri Studio (ingang Hooge Nieuwstraat) ter algemeene bezichtiging zal worden gesteld.

Ook onze, dagelijks van 10—6 uur, voor iederen belangstellende vrij toegankelijke lokalen, **Plaats 9**, trekken nu, met de komst der lente, de dagen beginnen te lengen, meer en meer bezoekers, die, op hunne wandelingen er langs gaande, een kijkje komen nemen en daarna in de tot gezellige **theesalon** ingerichte achterzaal gaarne uitrusten, onder het genot van een, volgens de regelen van de kunst gezet kopje thee, met of zonder Indisch gebak.

Hoe Oost en West elkander nader komen.

Zijn de woorden O o s t en W e s t, in den naam onzer Vereeniging, verkortingen van: Nederlandsch-Oost- en Ned.-West-Indië, waarbij wij ons dan Nederland in Europa als middelpunt tusschen die beide denken, in den titel van het Engelsch-Indisch tijdschrift „E a s t a n d W e s t", (waaruit wij voor onze lezers reeds meer het een en ander aanhaalden), hebben diezelfde woorden echter een andere beteekenis: onder „het Oosten" wordt daar verstaan Britsch-Indië, onder „het Westen" Engeland of, breeder opgevat, slaat het eerste op Azië en het laatste op Europa. Toch trok een korte schets „W h e r e E a s t m e e t s W e s t", van Hanbury Brown, in de jongste Juli-aflevering van dit maandblad bizonder onze aandacht, omdat er toestanden en denkbeelden in worden uiteengezet, die in beginsel even goed toepasselijk zijn op onze Oost en West, met Nederland als spil tusschen beide.

Met den schrijver zijn wij het volkomen eens, dat de afstand tusschen het Westen en het Oosten in de laatste tijden aanmerkelijk is verminderd. Niet alleen in letterlijken, geografischen zin is dit het geval, — zoowel door de groote toename en verbetering der verkeerswegen te land en te water, als door de algemeene uitbreiding van het post-, telegraaf- en perswezen, — ook op geestelijk en wetenschappelijk gebied heeft, mede als een gevolg hiervan, een meer en meer merkbare toenadering plaats, welke ten zeerste in de hand gewerkt wordt door de zich alom onder de menschen baanbrekende humanitaire en altruïstische gevoelens.

Terecht merkt hij o.a. op, dat, na de doorgraving van de landengte van Suez, die de Roode met de Middellandsche zee in verbinding bracht, ook de scherpe afscheiding tusschen Europa en Azië weggenomen werd. Stoomschepen, beladen met Oostersche producten voor de Westersche markten varen in het Suezkanaal thans immers rakeling langs die, welke de Westersche artikelen overbrengen naar het Oosten.

Als het terrein bij uitnemendheid, waarop Oost en West elkander nu in nauwe aanraking ontmoeten, noemt hij Egypte. Bewoners van alle vijf de werelddeelen ziet men er in gala-kostuums op het jaarlijksche hofbal bij den Khedive en in hun dagelijksche plunje op de voorgalerij van Shepheard's Hotel te Caïro, dat juist daarom zoozeer in trek is.

De reiziger, kersversch uit zijn Westersche omgeving daar overgeplaatst, maakt, reeds bij het binnentreden van dit zijn nieuwe tehuis, kennis met het echt Oostersche, in den vorm van een waarzegster, die hem al dadelijk zijn toekomstig levenslot voorspellen wil.

Vijftien mijlen noordelijk van Caïro liggen de beroemde waterbouwwerken, die algemeen bekend zijn onder den naam van D e l t a B a r r a g e. De Khedive in eigen persoon leidde er Z. M. den Koning van Siam rond, beiden Engelsch sprekend, terwijl een Britsch ambtenaar, in dienst van den Khedive, achter hen staande, de trolley bediende; een anderen keer kwam de Gaekwar van Baroda, als gast van dienzelfden Engelschman er een kijkje nemen en klommen zij samen de hooge ladders op en af, alsof die oostersche prins daaraan evenzeer van kindsbeen af gewend was, als de westerling.

Waar voor sommigen het Oosten als het land van het ver verleden, vol oude, geheimzinnige gewoonten, het Westen daarentegen als de oorsprong van onze hedendaagsche wetenschappelijke ontwikkeling geldt, daar kan Egypte ook in dit opzicht als een ontmoetingsplaats worden beschouwd. De meest typische vertegenwoordigers van de oude en de nieuwe wereld komen elkander daar tegen: op de macadam-wegen van Caïro snort de automobiel langs den kameel, diens evenbeeld in logheid, onbetrouwbaarheid en neiging tot onverwachten stilstand; een blonde fietsrijdster haalt blozend een ouden, rimpeligen Sheik op zijn muildier in. Op de gouvernementskantoren tikt onophoudelijk de schrijfmachine uitvoerige bescheiden, terwijl in de poort van hetzelfde gebouw een voorwereldlijk schrijver met veel inspanning in het Arabisch een verzoekschrift zit te pennen voor een fellah, die de kunst van schrijven niet verstaat. Pyramiden en Sphinxen zijn nu de eindpalen van een electrische tram, door een Belgische maatschappij beheerd.

Nog een treffend voorbeeld hoe het heden en het verleden, — hoeveel tijd er ook tusschen moge zijn

verloopen —, kunnen samengaan: de Pharao's uit onzen Bijbel, die duizenden van jaren geleden alle mogelijke voorzorgen namen, opdat hunne lijken onder rotsblokken verborgen zouden blijven, zijn thans uit die schuilhoeken in de woestijn te voorschijn gehaald, en in lange rijen van glazen kisten in de nieuwe, oudheidkundige museums van Caïro ter bezichtiging gesteld. Hunne praalgraven in Opper Egypte worden nu inwendig electrisch verlicht, — tot grooten schrik van de vele vleermuizen —, omdat de hedendaagsche beschaving er behagen in schept daar rond te wandelen en het wonderbare schrift te bekijken, dat slechts zoo weinigen weten te ontcijferen.

En nog verder in de oudheid teruggaande: lang vóórdat deze beruchte Pharao's leefden, en toen Jozef, uit het bijbelverhaal, in Egypte nog een onbekende was, werd daar een beroemd waterwerk onder handen genomen, bekend onder den naam van het Moeris-meer, dat het te veel aan water van den Nijl bij overstroomingen opnam en het weder over het land verdeelde in den drogen tijd. Waarschijnlijk was het oorspronkelijk een natuurlijk bekken, dat door de Pharao's uit de 12de dynastie door middel van kunstwerken in zoodanigen staat was gebracht, dat het als waterverzamel- en uitdeelings-plaats kon dienst doen. Toen Herodotus, 450 jaren vóór Chr., Egypte bezocht, was het nog in werking, doch in de 2000 jaren, die sedert verliepen, schijnt dit meer verdwenen te zijn, zoodat men thans de vroegere ligging er van niet eens juist meer bepalen kan en sommigen zelfs het bestaan van dit Moeris-meer in twijfel trekken.

Als eenige overblijfsel van die vroeger zoo beroemde Moeris-kom wordt echter door deskundigen thans beschouwd het kleine Koeroen-meer, in het laagste deel van de tegenwoordige provincie Fajoem, 140 voet beneden de oppervlakte der zee gelegen. Hoe 't ook zij, meer dan duizend jaren lang is het bestaan van dat Moeris-meer, dat als reservoir voor het overtollige Nijlwater diende, uit 's menschen geheugen gegaan.

Maar nu, in onze dagen, is Egypte een ander waterreservoir rijk geworden, in de bedding van den Nijl zelf, vlak boven de Assoean-waterval, een waardig opvolger van dat aloude wonder-meer. Wist de wijze en kundige Pharao uit de 12de dynastie zijn land tot grooten bloei te brengen door het water van den Nijl te regelen, nu ruim 20 jaar geleden, luidde het voorschrift van Lord Dufferin, na zijn onderzoek van het in verval verkeerende Egypte: vóór alles moeten de irrigatie-werken worden verbeterd; en wel: door ingenieurs uit Indië. In het Oosten toch zijn de theoretisch best onderlegde Engelsche waterbouwkundigen door de praktijk tot de knapste technici gevormd. Westersche ontwikkeling en Oostersche ondervinding moeten samenwerken om Egypte weer te doen opleven. En welk een verblijdend groote verandering ten goede valt er na deze twintig jaren waar te nemen! De gedurende al dien tijd, dag aan dag, onverpoosd verrichte arbeid heeft Egypte, toen een pauperstaat, die op het punt stond bankroet te gaan, herschapen in een land, dat thans in aanzien staat en welks bevolking in tevredenheid leeft.

Eigenaardig wappert dan ook de Engelsche vlag (Union Jack) naast de Egyptische in broederlijke eensgezindheid op de poort van het Paleis te Karthoem, juist boven de plek, waar de groote Gordon stierf, die zijn leven veil had in het belang van Oost en West beide.

De zielen der Kruisvaarders en die van Saladin's voorvechters kunnen thans in volmaakten vrede rusten, want er heerscht geen strijd meer tusschen het Kruis en de Halve Maan, gezamelijk wijden beider volgelingen zich aan éénzelfde grootsche taak: het opheffen van een tot slaafschheid onderdrukt volk tot een waardig, vrij en onafhankelijk bestaan, tot den gelukstaat van een goed-bestuurde natie.

Dit is immers ook het ideaal, dat wij Nederlanders trachten te verwezenlijken opzichtens Nederlandsch-Oost- en West-Indië.

Pers-kroniek.

Inhoud: »Indische commentaren«, door »Oud-gast« in Land en Volk. — Van een subsidie, verleend aan een Hoogere Burgerschool voor Meisjes, die geen Hoogere Burgerschool is; een »bevoorrechting«, waartegen W. B(ogaart) in De Tijd te velde trekt. — Koloniale ruzietjes in »Ingezonden stukken«, in de Avondpost, over Suriname tusschen den heer Duurvoort aan de eene zijde en de redactie en de heeren van Gelder en Berkhout aan de andere zijde, alsook in de Nieuwe Courant over een belasting, geheven zonder ordonnantie, waarbij een »Oud-gast« het opneemt voor wet en ordonnantie. — Een »slotwoord« van den Curaçaoschen correspondent van het Vaderland in zake de Curaçaosche bankquaestie.

»Oud-gast« zet in *Land en Volk* zijn »Indische commentaren« voort.

Ditmaal, n.l. in het nummer van 24 Maart, geeft hij een potpourri van »commentaren«: de mijnbouw, Timor, Korintji en Deli worden »gecommentarieerd«, niet precies op een wijze en in een vorm, als in een dagblad te doen gebruikelijk is; maar zooals b v. een kapitein in Indië aan zijn vrouw in Nederland over de »zaken« zou schrijven. »Kwaadwilligen«, »verzet van menschen«, »radja's«, etc, etc. worden beschreven en bekeken, heelemaal met den militairen bril en een Hoog Edel gestrenge, een lid der Staten-Generaal, »Kamerman« »tout-court« genoemd.

Dat geeft wel een zekere charme, een cachet van originaliteit aan zijn geschrijf, dat overigens weinig belangrijks bevat.

Alleen hetgeen hij over Deli zegt — en daarbij schijnt hij wat in couranten jargon »tuyau« of te wel trechter heet, te pakken gehad te hebben —, heeft eenige actueele waarde. Hij schrijft dan:

»Ik vernam uit goede bron, dat de heer Hoetink, ambtenaar voor de Chineesche zaken, thans voor goed terug komt. En zijn functie als inspecteur van den arbeid dan? Die wordt vermoedelijk aan den kapstok gehangen. De Deliman, die me dit mededeelde, wist mij te vertellen: dat de heer Hoetink het minder aangenaam heeft gevonden, dat zijn laatste ontwerp voor een koelie-ordonnantie een phenomenalen tijd bleef rusten te Buitenzorg. De arbeidsinspectie wordt weer van de baan geschoven en daarmede zullen nu de magistraten worden belast; de tijd daarvoor zullen zij kunnen vinden, doordien hun een gedeelte van de rechtspraak zal worden ontnomen en op de schouders gelegd van de omgaande rechters.

»Deze laatsten zullen er toch komen, nu de G.-G. gelukkig, ondanks het ongunstig praeadvies van den Raad van Indië en den procureur-generaal van justitie, den minister Fock heeft weten te overreden om Deli een raad van justitie te geven. Ingewijden vertellen mij, dat dit 'n werkelijke verbetering zal zijn, waardoor voorkomen zal worden, dat, met tusschenpoozen van eenige jaren, weer eens 'n administratief onderzoek naar misstanden moet worden gelast. Of dit wel waar is, ben ik zoo vrij te betwijfelen. Ik sprak een ander Deli-man, die mij zeide, dat een raad van justitie en voldoende politie uitstekende zaken waren, mits de hoofdzaak: de arbeidsinspectie, de derde van het triumviraat blijft.

»En waarom? vroeg ik. Omdat de oude fout anders bestaan blijft en die is, dat men noch van de mannen van het gerecht, noch van de ambtenaren B.B. kan vorderen, dat zij Javaansch en Chineesch kennen. Reeds zal er iets te redden zijn, wanneer de omgaande rechters ten minste Javaansch kennen en dit bij hun benoeming in aanmerking wordt genomen, zoo zeide mij m'n zegsman.

»En waarom laat het gouvernement, dat dit toch ook wel zal weten, de arbeidsinspectie nu toch glippen? vroeg ik.

»Het schijnt, dat ook hier de N.-I. regeering de handen gebonden zijn door »perintah aloes« uit patria, onder het consigne: penning zestien!

»Niettemin is er in Deli, door al wat over dit gewest te doen is geweest, toch verbetering gekomen. Wel gaat Hoetink terug, maar ook van zijn arbeid in dat gewest zijn goede dingen blijven hangen. O. m. zijn er tal van huishoudelijke besprekingen met de planters geweest, die tot verscheidene, niet bepaald bij de wet voorgeschreven, maar toch door onderling overleg tot stand gekomen en stilzwijgend geadopteerde verbeteringen in de arbeidsbepalingen hebben geleid.

»De oprichting van koeliescholen is o. a. mede op Hoetink's instigatie verkregen en de vrouwelijke koelieverpleging, die door de tabaks-mij Amsterdam-Deli zal worden ingevoerd, is daar ook niet vreemd aan.«

* * *

Veel deftiger dan de luchtige »Commentaren« van »Oud-gast« in *Land en Volk* is een bijdrage van W. B(ogaart), in *De Tijd* van 26 Maart, over het »Middelbaar Onderwijs in Ned.Indië.

Eerst wordt een kort resumé gegeven van de geschiedenis van dat onderwijs in Ned.-Indië, en dan volgt waar de schrijver het eigenlijk over — beter gezegd — *tegen* zal hebben, n.l. de subisidie aan een Meisjes H. B. School verleend, die geen H. B. School is.

Als wij er bij zeggen, dat deze onderwijs-inrichting opgericht is, dank zij het initiatief van Dr. Carpentier Alting en aanbevolen werd door het Maçonniek Tijdschrift behoeven wij wel niet te vermelden, gezien de afschuw van *De Tijd* voor de maçons en de maçonnerie, dat de hatelijke schoolstrijd door de kolommen van dit artikel waait.

Gelukkig zijn het niet de heftige termen en uitdrukkingen, waarmede ten onzent die strijd pleegt gevoerd te worden, het is meer gematigd, indisch, maar de schoolstrijd treedt er toch flink op den voorgrond. Na verschillen de citaten uit het »Maçonniek Tijdschrift« aangehaald te hebben, vervolgt W. B.:

»Uit deze citaten blijkt overduidelijk, dat de confessioneel moderne school voor meisjes is: eene inrichting van lager- en voortgezet lager onderwijs waaraan een cursus ter opleiding van onderwijzeressen is verbonden, als zoodanig dus een copie van het leerplan der Zusterscholen en van de Bijbelschool te Salemba (Batavia).

Tot zoover is alles en règle. Ik erken het recht der modernen om een moderne, bijzondere school op te richten tegenover de Zusterscholen, welke, let wel: onderwijs geven op neutralen grondslag; ik erken eveneens het recht dier school op een gelijke subsidiëering als de andere particuliere scholen, met gelijk leerplan, maar ik moet protest aanteekenen tegen de ongemotiveerde bevoordeeling dier school, zooals onlangs is geschied.

Wat namelijk is gebeurd?

De moderne school voor meisjes, voornamelijk een schoo

FEUILLETON.

Een weg naar den hemel.

Het was een heerlijke lentedag, zoo stralend en warm, als die alleen in het zonneland wezen kan. De hemel was donkerblauw en oneindig hoog; men zag geen enkel wolkje en de zon schitterde, dat het een lust was.

Een klein geraniumplantje, dat dicht tegen den muur van een grooten tuin bloeide, had het kopje hoog opgericht, om zich te laten koesteren door de heerlijke zon. De tuin, waarin het stond, behoorde aan een rijken man, die weelderig en maar alle dagen voor zijn plezier alleen leefde. Aan den anderen kant van den muur was een breede, stoffige weg, die dag in, dag uit, 's zomers zoo goed als 's winters, begaan werd door zwoegende menschen: mannen, vrouwen en kinderen, beladen met zware lasten. Sommigen van hen droegen zware vrachten op het hoofd, anderen weer op den rug, en weer anderen duwden zware, met zakken beladen handkarren voor zich uit. Ook waren er enkelen onder hen, die zich diep gebukt voortsleepten, maar men zag den last niet, want de zware steen, dien zij moesten dragen, lag onder hun kleed op hun hart.

Het was brandend heet en stoffig op den weg; de witte muren straalden een oogverblindenden gloed af, en de stof viel neer op het haar en het gelaat van de arme menschen, knarste tusschen hun tanden en brandde in hun oogen. Maar in den omheinden tuin viel zij niet meer, de stof, daar was het alles schoonheid; vol van bloemengeur en van verkwikkende schaduw. Alle boomen en struiken, boschjes en bloemen keerden zich ongehinderd naar de zon, en dronken de zoete lucht in, en wiegden zich blij heen en weer. Hooge palmen strekten in zelfbewuste, trotsche schoonheid hunne kruinen breed uit, en ernstige cypressen stonden in volle waardigheid rechtop en zagen recht naar den stralenden hemel op. De rozen wilden zich naar boven werken, en slingerden zich langs de kale stammen der palmen en eukalyptusboomen naar de hoogte en bloeiden daar in volle pracht.

De kleine geranium stond dicht tegen den muur aan. Zij was zóó klein, dat de deftige palm, die vlak bij haar stond, zijn ondersten tak ver na beneden moest buigen, om haar te kunnen zien. Al zóó vreeselijk schrikte de geranium van deze neerbuigende vriendelijkheid, dat zij een bloedroode streep kreeg.

„Wel, wel," zei de palm, „jij wilt ook al bloeien? Dat verraadt veel moed en geestkracht; je kunt het ver brengen!" En het plantje nauwkeurig beschouwende, vond de palm, dat het een krachtigen stengel had, en dat de teekening harer bladen zeker zeer mooi zou worden. „Je bent een veelbelovend plantje, jij," — en hiermee was het examen afgeloopen.

De geranium echter groeide, zonder te antwoorden, stil door en ontvouwde blaadjes van zulk een schitterende schoonheid en zoo prachtig van kleur, dat zij de aandacht trok van alle boomen om zich heen, die nu het veelbelovende, ijverige plantje met groot genoegen bekeken.

„Daar kan iets groots van je worden, wanneer je in goede handen valt," zei de palm. „Houd mij maar in het oog; wanneer je wat langer bent, moet jij je om mij heen slingeren, en dan groei je mee de hoogte in."

„Waar zal ik dan komen?", vroeg de kleine geranium schuchter.

„Wel, waar wij allen willen komen," verklaarde de palm. „Wij allen hier in den tuin zijn edele gewassen, en wij groeien recht den hemel in. Zie maar eens hoe voornaam ik er uitzie, en hoe trotsch de cypres daar staat."

De geranium zweeg, maar deed haar best om iederen dag meer te groeien, om dan ook in den hemel te komen. En in den zoelen, koelen nacht droomde zij van het Paradijs, waaruit al, wat goed was, voortkwam. In den hemel woonden immers ook de engelen, die 's avonds het groote maanlicht ontstaken en de kleine sterren, die 's zomers met hun rozekleurige vingers die mooie, roode streep door den hemel trokken en de zon wekten. In den hemel woonde ook de engel, die zijn vleugels in de zee doopte, en die hoog boven de aarde uitschudde tot de dauwdruppels neervielen. En wanneer het land van droogte versmachtte, riep hij een heel heir van engelen te hulp, die dan hun kruiken vol water schepten en de aarde met regen drenkten.

O! in den hemel te komen, dat was de grootste gelukzaligheid, dacht de geranium vol verlangen.

En zij groeide en groeide, tot zij op zekeren dag zóó groot was, dat zij over den muur heen kon zien. Al heel dikwijls had zij tegen den steenen muur op gezien en gedacht: „Wat zou er toch wel aan den anderen kant wezen?" Eens op een dag had zij zelfs den moed gevat den palm er naar te vragen; maar deze had, half kregelig, half minachtend de takken geschud en geantwoord: „Och, niets moois; niets dan stof en vuil en ruwheid."

Maar nu was de geranium zoo groot geworden, dat zij zelf over den muur heen kon kijken, en zoo zag zij dan neer op het gewirrewar in het stof; en zag zij de mannen, die al zuchtend en steunend hun karren voortduwden, en de vrouwen, haar zware lasten op het hoofd torschend. En zij zag ook halfnaakte

voor dochters van de meest bezittende klasse van Europeanen, ging ondanks de gewone gouvernements-subsidie financieel achteruit. Het stam-kapitaal verminderde, voor buitengewone bijdragen waren de deelhebbers niet te vinden, daarom moest vader gouvernement worden aangesproken

Tot dit doel liet men op de deur spijkeren een ovaal bord met sierlijk opschrift: *Hoogere Burgerschool en pensionaat voor meisjes.*

Wellicht grondde men dat recht, niet op het leerplan der school, maar op het feit, dat aan de school verbonden zijn onderwijzeressen met acte middelbaar in een of ander vak.

Naar deze opvatting zal ook een fröbelschool voortaan een H. B. S. zijn, zoodra aan die school onderwijzeressen zijn geplaatst met acte middelbaar.

Op grond dezer naamsverandering verzocht het bestuur der school in kwestie om verhoogde subsidie.

Minister Idenburg, wellicht niet bekend met de finesse dezer zaak, deed het Bestuur der school mededeelen, dat het op zijn verzoek kon terugkomen, zoodra het wetsontwerp Kuyper, waardoor de mogelijkheid werd opengesteld, vrije, middelbare scholen van rijkswege te steunen, wet zou zijn geworden. Naar de in die Wet gestelde regelen, zoude dan ook een regeling worden ontworpen van gelijke strekking voor Indië.

De nieuwe minister trok dit wetsontwerp van dr. Kuyper evenwel in, en zie, thans word ik verrast door het volgend bericht van de jongst hier aangebrachte Indische bladen:

> — De meisjes H. B S.
> Aan de directie der stichting »Hoogere Burgerschool en Pensionaat voor meisjes« te Batavia, is voor 1905, ten behoeve van de school alsnog een subsidie van ƒ 9700 verleend, boven de reeds toegekende ondersteuning.«

Inderdaad moet W. B. wel verrast zijn, als men hoort, dat er hier, in Nederland, drie katholieke H. B. scholen zijn, die geheel aan de eischen voldoen en geen subsidie ontvangen. Dat noemt hij »al te dwaas.« Ten slotte zegt hij:

»De subsidie kwam uit Holland. In Indië wilde de Gouverneur-Generaal geen andere subsidie geven dan welke de andere, precies dezelfde inrichtingen voor meer uitgebreid lager onderwijs, genieten. Ieder zal dat oordeel billijk moeten vinden.

»Nog erger vind ik deze bevoordeeling door toewijzing van bijna 10 mille aan die school, dewijl op het oogenblik de toestand der financien zoo berooid is. Zie, op arme drommels, op weeshuizen, godsdienstig onderricht, wordt bezuinigd, en aan meisjes van goeden en deftigen stand wordt het geld, bovendien geheel onverdiend, in den schoot geworpen!

»Het is een daad van bevoorrechting, waarin geen weldenkende mag berusten«.

Hoewel wij erkennen dat de zaak niet geheel »en règle« is, altijd als het bericht van het *Bat. Nwsbl.* geheel juist is, wat nog blijken moet — het Lorretje laat nog wel eens een eendje vliegen — zouden wij W. B. toch wel willen vragen: gesteld, dat de school eens *niet* door Ds. Carpentier Alting ware opgericht en gesteund, zouden dan ook alle »weldenkenden« in het geweer geroepen worden om deze »bevoordeeling« te veroordeelen? Bovendien, van de »modern-religieuse« tint van deze inrichting is niets te vinden in de aangehaalde citaten, en W. B. vergete ook niet, dat, hoe goed de zusterscholen in Indië ook mogen zijn — hij had er best ook kunnen toevoegen: door geheel Oost-Azië — niet ieder Protestant er op gesteld is om zijn kinderen, vooral zijn meisjes, naar een kloosterschool te sturen. Zoo'n heel enkelen keer hoort men wel eens »vage geruchten« zullen wij maar zeggen, van proselieten maken op die kloosterscholen en dat is ch bedenkelijk. Wij voelen dan ook heel wat meer voor het finantieele argument van W. B., dan voor de drie H. B. Scholen in Nederland, die geen subsidie kunnen krijgen en voor de afschrikwekkende aanbeveling in het »Maçonnieke Tijdschrift«.

***

Ruzietjes in »Ingezonden Stukken«, kleine koloniale kibbelpartijtjes, vinden wij in de *Nieuwe Courant* en in de *Avondpost.*

In de *Avondpost* een verweer van den heer Duurvoort tegen de redactie, die het niet op Suriname voorzien heeft en de beweringen van dezen west-indischen ambtenaar stuk voor stuk afbreekt.

Wij kunnen de geheele polemiek, die bovendien in een eigenaardigen trant is gevoerd, hier bezwaarlijk weergeven.

Genoeg zij, dat de heer Duurvoort het warm vóór Suriname opneemt; de *Avondpost* zich aan de zijde van den heer de Gelder schaart en herinnert aan de onverkwikkelijke gevolgen, die de goud-industrie in dat schoone land voor vele Nederlanders heeft gehad, waarmede het blad zeker geheel in den geest zal gesproken hebben van een groot aantal zijner lezers, die nu nog Suriname in hun kasboeken pro-memorie, zoo niet erger, hebben staan.

Dat is natuurlijk altijd een zeer sterk argument. Maar of dat nu onderst-en-boven werpt al datgene, wat de heer Duurvoort aanhaalt, ten bewijze, dat Suriname wèl een rijk land is, maar dat beter bestuurd en ontgonnen moet worden, valt te betwijfelen. De heeren Berkhout en de Gelder benevens de *Avondpost* maken zich wel een beetje vlug van de zaak af.

***

In de huishoudelijke rubriek van de *Nieuwe Courant* ontmoeten wij zoo waar weer een »Oud-gast«, die naar aanleiding van een necrologie van den betreurden onlangs overleden oud Raad van Indië, den heer G. A. Scherer, opkomt voor wet, ordonnantie en reglement.

In de necrologie had gestaan, dat de heer Scherer, als ass.-resident van Gorantalo, twee jaar lang een belasting had geheven, die nog niet bij ordonnantie was goedgekeurd. — Schrik van den »Oud-gast«!, — die dat geen staaltje van »doortastendheid« vond, maar eerder iets om te laken, om af te keuren.

Gelukkig was de redactie in staat »Oud gast« ten opzichte van wijlen den heer Scherer gerust te stellen.

Niet de heer Scherer, maar de heer van Hoëvell was de »schuldige.«

En de belasting . . . zonder ordonnantie geheven? — ja, dat is gebeurd. Niet alleen in Gorontalo, maar zelfs ook eens op Java.

Toch bestaat Java nog.

Met dat al, blijkt de »Oud-gast« van de *Nieuwe Courant* een eenigszins afwijkend type van het gewone soort. Immers gewoonlijk hebben »Oud-gasten« niet op met »ordonnantiën«. Veel te veel last in hun leven er van gehad, om die papieren kindertjes, na hun promotie tot »Oud-gast«, nog in bescherming te nemen. Neen, de schrijver in de *Nieuwe Courant* is zeer beslist een uitzondering op den regel.

***

In het *Vaderland* een slotwoord van zijn Curaçaosche correspondent in zake diens polemiek met het kamerlid Marchant over de Curaçaosche bankquaestie. Hij schrijft:

»Korten tijd na de verschijning van dat nummer, zal uw redactie ontvangen hebben een brochure, door de directie der Curaçaosche Bank uitgegeven, getiteld »Memorie naar aanleiding van de critiek van het Kamerlid Marchant op de regeling van de werkzaamheden der directie (van de Curaçaosche Bank) en op haar beheer«.

»Onze aanmerkingen op de beschouwingen van genoemd Kamerlid schijnen zijn eigenliefde gekrenkt te hebben, en daarom valt hij ons op een zoo heftige wijze aan, dat wij dit van een man, die de hooge positie van lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal bekleedt, niet hebben kunnen verwachten.

»En wij zijn niet de eenige, die den schrijftant van dien afgevaardigde afkeurt; allen hier, die met de ware toestanden bekend zijn, hebben de overtuiging, dat de heer Marchant het geheel en al mis heeft.

»Wij stellen ons niet voor het door genoemd Kamerlid aangevoerde te wederleggen.

»De brochure van de directie der Bank, over dezelfde zaak, zal u en uw lezers de overtuiging geven, dat de subjectieve meening van den heer Marchant, dat wij geen deskundige zijn, en dat het treurig geschapen staat met

kinderen met verwarde haren langs den weg spelen en uitgehongerde honden naar een been zoeken. Maar het allermeest werd zij getroffen door het zien van een ouden man, die vlak tegen den muur lag en zich slechts zelden verroerde, omdat hij maar één been had. Dat was de arme Lazarus.

En telkens, wanneer de geranium over den muur keek, kwam haar een afschuwelijk benauwde lucht tegemoet, zoodat zij dacht, dat zij stikken zou, en zich dan gauw terugtrok. Maar wanneer zij dan weer bekomen was, liet haar de gedachte aan de zwoegende mannen, de lastdragende vrouwen en verwaarloosde kinderen geen rust, — en keek zij ten laatste toch weer over den muur.

Zoo ging het een geruimen tijd, tot op zekeren dag de palm zei: „Wat kijk je toch altijd over dien muur? Zie liever naar mij; door mij kunt ge opwaarts stijgen."

„Och," antwoordde de geranium, „ik moet maar denken aan die menschen daar beneden in het stof. Onze tuin is mooi en groot, wij hebben veel meer lucht en ruimte dan wij eigenlijk noodig hebben . . . waarom kunnen die arme menschen hier niet binnen komen?" —

„Hier binnen!", riep de palm ontzet uit, „hier, waar ik met mijns gelijken sta? Maar — voel je dan geen verschil tusschen mij en hen? Ik kan niet in het stof ademen, en zij passen niet op dezen bodem. Een ieder moet blijven, waar hij thuis behoort!"

De geranium zweeg, maar zij kon haar gedachten maar niet afhouden van dien weg aan de andere zijde, en vroeg den volgenden dag aan den cypres: „Waarom komen die menschen van dien stoffigen weg niet in onzen tuin? Gij ziet er zoo ernstig en nadenkend uit; gij zeker kunt mij wel zeggen, waarom die muur tusschen hen en ons is?" De cypres dacht een oogenblik na, en antwoordde toen vriendelijk ernstig: „je bent nog zoo klein, dat ik je eigenlijk niet moest antwoorden; maar ik zal het toch doen, omdat uit je vraag blijkt, dat je een goed hart hebt. Zie, het heeft God behaagd, ons hier, andere wezens evenwel in het stof te plaatsen. Een ieder moet blijven dáár, waar God hem geplaatst heeft. Brengen wij ons nu moedwillig in gevaar, dan komen wij om. Wij groeien in een reine, zuivere lucht den hemel in, een voorbeeld voor allen, die zich op den stoffigen weg bevinden, dat ook zij, evenals wij, met den blik naar boven den hemel moeten zoeken."

„Maar die mannen, die karren voortduwen, en die vrouwen, die lasten dragen, moeten toch naar den grond voor hun voeten zien," waagde de geranium op te merken.

De oude cypres verwaardigde zich niet, hierop te antwoorden. En de geranium liet het kopje hangen en dacht er over na. Maar daar ze zelf ook geen antwoord vond, keerde zij zich met de vraag naar de prachtige roos.

„Je kunt wel zien," zei deze, „dat je van geringe afkomst zijt; bah! hoe kan men toch in zoo'n dwaling verkeeren! Je verlaagt je bepaald, en zult je hier in den tuin onmogelijk maken. Soort zoekt soort — voel jij je meer thuis in het stof, welnu, dan is dat een teeken, dat je daar ook thuis hoort."

Tegen den avond zette zich een fladderende vlinder op de geranium neer. „Lieve, mooie vlinder," fluisterde zij, „gij hebt zooveel van de wereld gezien; zeg me toch eens, waarom de muur er eigenlijk is, en waarom de menschen aan den anderen kant niet hier in den tuin komen?"

En de bontgevleugelde gast antwoordde met een fijn, zilver stemmetje: „Dwaze bloem, wie vraagt er nu naar zulke dingen! Jij bent jong en mooi; verheug je in het schoone leven! Dat denken maakt oud vóór den tijd. Geniet het oogenblik!"

En weg vloog de vlinder.

De kleine geranium had nu van alle zijden dus gehoord, dat zij dwaas deed en op den verkeerden weg was. En den geheelen nacht moest zij maar denken en denken; maar toen den volgenden dag de heete middagzon weer scheen en de droge stof opwarrelde, moest ze weer over den muur heen kijken. En toen zij zag, hoe de mannen hun kruiwagens lieten staan en zich steunend het zweet van het voorhoofd wischten, hoe de vrouwen haar kleeren los maakten en de ongelukkige man zich dicht tegen den muur aandrukte, om toch maar zooveel mogelijk schaduw te hebben, toen — behoefde zij niet langer te denken. Met één zwaai had zij den eenen groenen arm over den muur heen gestrekt en klemde dien aan de buitenzijde vast; weldra volgde de andere tak; en nu groeide zij wat zij kon en rekte zich met alle kracht zoo ver mogelijk uit, om toch maar beneden te komen. Wat zij daar eigenlijk wilde, en waarom zij juist dezen weg nam, wist zij zelf niet; zij had ook geen tijd meer daarover na te denken, want dag en nacht werd zij slechts bezield door één gevoel, één wensch: beneden te komen bij de lijdenden en verdrukten, die in het stof arbeidden. Zoo klein en teer als de geranium zelf nog was, zoo krachtig en vast was niettemin haar wil. Vlug klom zij den muur langs naar beneden, — haar wortelen moesten werken, of zij wilden of niet. En het duurde dan ook niet lang, of de voorbijgangers begonnen haar op te merken. De mannen en vrouwen, die zich een oogenblik tijd gunden om uit te rusten, zagen vriendelijk verbaasd naar het moedige plantje op, de kinderen sprongen tegen den muur op, om te zien, of ze het ook pakken konden, en lachten vroolijk, wanneer ze het even met de vingers aanraakten, terwijl de arme, ongelukkige man, die elken dag door zijn

onze kennis, te eenenmale verkeerd en ongegrond is.

»Het staat den heer Marchant vrij ook de directie der Bank als niet-deskundigen en als lijdende aan gebrek aan kennis te qualificeeren; alleen hierdoor zou hij zijn oordeel over ons schrijven kunnen bevestigen.

»De brochure is uitgebreider in de behandeling der quaestie dan onze correspondentie, doch daarin werd het door ons medegedeelde in geenen deele tegengesproken; integendeel, volkomen bevestigd.

»Het moet een zonderling begrip zijn, dat alleen zij, die een land niet kennen, geacht zouden moeten worden op de hoogte van alles te zijn wat den toestand en de administratie daarvan betreft. Veeleer zou men moeten aannemen dat zij, die enkel op inlichtingen, door dezen of genen verstrekt, afgaan, niet op de hoogte kunnen zijn van landen, hun te eenenmale onbekend».

Deze slotzin van den gemoedelijken Curaçaoër — een vechtersbaas had de heer Marchant zeer waarschijnlijk op diens hooghartige repliek op een andere manier getracteerd, wekt een licht vermoeden op, dat hij van het parlementaire »stelsel« nog geen goed begrip heeft.

Immers, wat doen de heeren in de Kamer anders, dan gewoonlijk juist praten over »inlichtingen«, die zij ontvangen hebben en over landen, die zij niet kennen en toestanden, waarvan zij niet op de hoogte zijn?

Dat is juist de zaak, waarvoor zij in de Kamer zijn, en waaraan zij ook al weder niets kunnen doen. Dat is het »stelsel«.

De correspondent moet maar eens de *Handelingen* nalezen, dan zal hij wel beter op de hoogte komen. In elk geval behoeft hij heelemaal niet benauwd te zijn, dat de heer Marchant het antwoord zal schuldig blijven, dat deze heer ook maar één oogenblik zal twijfelen, of hij, wat betreft de Curaçaosche bankzaken, niet veel beter gerenseigneerd is dan de bankdirectie zelf.

Daar is geen quaestie van.

Uit de Oost-Indische Mail

De **»verwildering« in het leger** wordt in 't *Soer. Hbl.* van 19 Febr. door **M. W.** als een vaststaand feit besproken, dat hij op historische gronden tracht te verklaren. De schrijver gaat zelfs zoover de consequentie te aanvaarden van een *guerre à outrance* in Atjeh, een verdelgingsoorlog dus: en tracht dan te bewijzen dat daaruit noodzakelijkerwijs verwildering moet voortvloeien. In dit verband heet het openbaar maken van feiten, welke op die verwildering wijzen, »overdreven humaniteit« en dus glad verkeerd. De uitwerking op den militair in vredesgarnizoen zou zijn, dat hij gaat zeggen: „Ik word toch gedoodverfd als beroepsmoordenaar en wreedaard; ik heb eenmaal dien naam, welnu, dan zal ik 't ook zijn!«

Het *Bat. Hbl.* daarentegen is het volstrekt oneens met den schrijver, en vindt, dat het al heel treurig zou zijn, indien de feiten zóó waren als door dezen heer beschreven en kan ook niet meegaan met de hier gehuldigde leer: »dat het beste zou zijn maar te zwijgen over misstanden, omdat men die door openbaarmaking slechts zou aanwakkeren.« In algemeenen zin toegepast, zou deze leer er toe leiden iedere misdaad te verbloemen, o. a. ook omdat uit de blootlegging er van profijt zou te trekken zijn voor andere misdadigers. Wel is 't waar zegt het blad dat in het beest van den strijd het dierlijke in den mensch de overhand krijgt — maar toch moeten wij steeds de meest minzame wijze van oorlogvoeren met hand en tand voorstaan, waarbij ook onder het gevecht de rede den mensch nog beheerscht, en er dus zoo min mogelijk daden bedreven worden, welke den beschaafden mensch geheel onwaardig zijn. Waarom zou daarover niet geschreven mogen worden?

De Landvoogd heeft ten gunste van den **phonogrammendienst** beslist. Het nieuwe telegraaftarief zal voorloopig geen invloed daarop uitoefenen.

De intercomunale telefoonmaatschappij kan haar phonogrammendienst, na de inwerkingtreding op 1 Maart van 't nieuwe telegraaftarief, tot wederopzegging op den voet der bestaande regeling voortzetten.

Java.

Door Oost-Semarang. Het slot van de beschrijving van dezen tocht in een der laatste *Soer. Hbld.* doet ons zien, dat het gedeelte der afd. Pati, dat als noodlijdend kan worden aangemerkt, zich ten zuiden der Joana-rivier bevindt en evenals Oendakan tegen een laag kalkgebergte aanleunt. Oorspronkelijk was het gebied een ondiepe zee; de Moeriah was toen een eiland en de grens der zee werd gevormd door de kalkheuvels. In den loop der tijden is dit ondiepe water opgevuld door de aanslibbingen uit de Serang- en Joana-rivieren en de jongste vulcanische uitwerpselen van den Moeriah en nog een anderen vulkaan, den Patiajam. Demak grenst dus aan de Oostzijde eigenlijk aan een grooten terreinzak, waarvan een gedeelte het geheele jaar door onder water staat (Rawah besar), een ander gedeelte alleen in den Westmoeson overstroomd wordt.

De eigenlijke overstrooming in Demak werd veroorzaakt door de grootendeels gekanaliseerde *Kali-Djadjar* met haar zijtak, de *Toloh*; deze voor irrigatiedoeleinden gebezigde rivier trad buiten hare lage oevers en zette het omgelegen land onder water, terwijl het Prauwvaartkanaal en de naar zee loopende afvoerkanalen evenmin al het water konden bergen, tengevolge waarvan ook hier een aanzienlijke oppervlakte lands geïnundeerd werd.

Twee factoren verslechteren nog den ongunstigen hydrograpischen toestand van Demak en de omliggende afdeelingen, t. w.: *de geringe doorloopendheid van den bodem* en *volslagen afwezigheid van iets, dat op drainage gelijkt.*

De bodem bestaat uit een taaie kleisoort; wordt deze met water bedekt, dan verdwijnt dit, zoodra de afvoer gestopt is, niet dan door verdamping. Van drainage echter geen sprake. Er wonen in Demak 300,000 menschen op 97,127 hectaren of 136,867 bouws, circa 50,000 bezitten sawahgronden. Doch onder deze 50,000 lieden is er *geen enkele landbouwer.*

In een rapport omtrent den economischen toestand van de residentie Semarang over 1891 wordt als een der voornaamste oorzaken van de armoede der bevolking genoemd: verregaande indolentie en gebrek aan zin tot orde. In een rapport van den regent van Demak over 1892 wordt op den achteruitgang der rijstproductie gewezen en deze geweten aan haastige grondbewerking uit zucht om maar spoedig afgeplant te hebben, het ontbreken van geregelde zaadwisseling en de uitputting van den grond door 't voortdurend planten van 't zelfde gewas en het nalaten van bemesting.

Ten slotte deelt schrijver zijn conclusiën mede, waartoe hij na zijn bezoek aan Oost-Semarang en de studie der daar heerschende toestanden en bestaande waterwerken is gekomen:

I. Het meeste werk op waterbouwkundig gebied in Demak en Koedoes getuigt van kortzichtigheid en slecht begrip, hetgeen deels aan de irrigatie-ingenieurs, deels aan de afwezigheid van continuïteit en het ingrijpen van ondeskundigen te wijten is. De hoofdfout is de *indijking der groote rivieren* (Toentang en Serang) en, toen dit eenmaal geschied was, het *verzuim* om in deze dijken *overlaten* aan te brengen.

De *dichtslibbing* der rivieren en kanalen is niet voldoende tegengegaan.

II. De bevolking moet er toe gebracht worden haar cultuurmethoden te verbeteren en den grond te draineeren.

In verband met het vorenstaande adviseert schrijver:

a. tot tegengang van de west moesson-inundaties moeten streken worden prijs gegeven in 't Zuidelijk gedeelte van Demak en van Koedoes; de bevolking moet *gedwongen* worden in het natte getij deze streken in den steek te laten en hooger op te gaan wonen;

b. de Serang en de Toentang moeten uitgediept worden in 't benedengedeelte nabij de zee, terwijl de Kali Kontrakt moet worden verbreed; tevens moeten de Babalan en de Joanarivier worden uitgediept en verbreed, alles z. v. m. in onbetaalde heerendiensten.

c. Ook op *landbouwkundig* gebied moet worden ingegrepen; de irrigatie komt eerst tot haar recht, als de grond een zorgvuldige bewerking erlangt, in 't algemeen moet in den west-moesson zorg worden gedragen voor drainage.

In de *Stem van Indië* van 17 Februari jl. komt *Sinjo Frans* ten sterkste op tegen de tegenwoordig gevolgde richting van onderwijs aan Europeesche kinderen op één en dezelfde school met en naast kinderen van Inlanders en Chineezen, welke toestand te danken is aan de inrichting van den heer Abendanon, afgetreden directeur van O.E. en N.

Plichtmatig, acht schrijver, dat in de eerste plaats gezorgd ware, dat althans de Europeesche kinderen er voortdurend plaatsing vonden, zoodat niet had kunnen gebeuren, dat Europeesche (betalende) kinderen geen toegang kregen op de **openbare Europeesche-school**, omdat daar geen plaats meer was, wijl 37 plaatsen op die school waren ingenomen door Inlanders.

Doch niet slechts één kind (het kind van schrijver dezes) maar nog 14 à 16 andere Europeesche kinderen werd op den 3en Januari van het 6e jaar der 20ste eeuw de toegang tot die school geweigerd wegens te kort aan localiteit te kort aan personeel en te kort aan wat al meer.»

En verder schrijft *Sinjo Frans*:

Uit een correspondentie uit Malang in het *Soer. Handelsblad* van 8 Januari, lezen wij dat vanwege de groote toeloop van Inlanders de 2e school aldaar welhaast in een 1e Javaansche school zal kunnen worden herdoopt. Doch daar is ten minste nog een 1e Europeesche school voor betalende kinderen, ofschoon ook zulk een school niet verschoond zal wezen van toeloop van Inlanders en Chineezen. De ouders der eersten weten heel goed van waar de wind waait en welke de tegenwoordige koers in Indië is en al zouden zij daardoor ten koste van 't physiek hunner kinderen, zich financieel uitputten, als ze maar kunnen zeggen dat hun kinderen op een Europeesche school zijn geweest, dan is aan den wensch der Regeering voldaan. Aan chineezen die meerendeels 't betalen kunnen, kost 't geen moeite hunne kinderen op Europeesche scholen te plaatsen!

Er zijn volgens de tegenwoordige formatie 179 openbare lagere scholen voor Europeanen, n. m. 148 gemengde- en 31 meisjesscholen. Deze laatste er voorloopig buiten latende en nemende een gemiddelde van zeven op elke school geweigerde kinderen van Europeanen òf aan wien te voren bekend was, dat geen plaats meer voor hen open was en de ouders die kinderen dus daarom thuis hielden, of ook om reden zij in zulk een chaos op die scholen hun kinderen niet waagden, dan kan men gerust aannemen, dat aan 't begin van het tweede regeeringsjaar van Zijne Excellentie J. B. Van Heutsz (dank 't geen vóór diens bestuur werd in de war gestuurd) 148 scholen × 7 kinderen of aan ruim duizend kinderen van Europeanen, welke kinderen in de termen vielen van onderwijs te genieten, »dat onderwijs moest worden onthouden!»

Schrijver eindigt met de aandacht van den »Indischen Bond« te vestigen ook op deze onderwijsaangelegenheid.

De **Merapi** toonde verhoogde werkzaamheid. Een dichte aschregen viel volgens de laatste mail-berichten in Bojolali.

Buitenbezittingen.

Bij herhaling heeft de *Deli Ct.* reeds bericht dat het gouvernement voornemens is om zoodanige wijzigingen te brengen in de **contracten met de hoofden van 't zelfbestuur op Sumatra's Oostkust**, dat:

1e het onderdaanschap behoorlijk kan worden geregeld;

2e. voorzien kan worden in de leemten in het rechtswezen;

3e. aan de rechten op gebouwde eigendommen meer vastheid kan worden gegeven en

4e. belastingen kunnen worden ingevoerd, waarvan de opbrengst ten goede van de bevolking wordt aangewend. Of het gouvernement wel het recht heeft aldus op te treden, werd gevraagd, daar het tegenover die hoofden staat als contracteerende partij.

Alles goed en wel, maar het gouvernement heeft ook als voogd over de bevolking plichten te vervullen, welke reeds te lang zijn verwaarloosd. De zelf besturende hoofden hebben bij contract bezworen de welvaart van land en volk krachtig te bevorderen en zijn dus, evenals 't gouvernement, *en défaut*, zoodat er wel aanleiding bestond te onderzoeken of de reeds zoo lang verwaarloosde verplichtingen niet wat beter in 't contract kunnen worden vastgelegd.

En om te bewijzen dat 't geen financieel onvermogen is, waardoor de zelfbestuurders in gebreke zijn gebleven, geeft het blad een overzicht van de inkomsten, waarover deze te beschikken hebben, waaruit valt af te leiden, dat er wel wat afkan.

De voorstellen om een deel dezer inkomsten te nemen voor het landschap, waaruit zij worden getrokken, dragen tot opschrift:

»Vermeerdering van inkomsten.« Hiermede kan de *Deli Ct.* geen vrede hebben, want daarmede wordt als doel van de nieuw te scheppen verhoudingen aangeduid het spekken van den gouvernementszak, waarbij van direct profiteeren door de betrokken landschappen en hunne bevolking maar luttel sprake is.

De vorsten innen aan cijns alléén met elkander $7\frac{1}{2}$ ton en zal iedereen erkennen dat het gouvernement geen te brutale greep doet, wanneer het voor werken van openbaar nut $\frac{1}{4}$ deel dezer inkomsten opeischt. Daarbij zal het streven zijn er voor te zorgen, dat de vorsten ook werkelijk aan cijns ontvangen, wat hun rechtens toekomt, waarmede tevens het gouvernement voor 25 pct.

---

buurman naar datzelfde plaatsje gebracht werd, de moede, zieke oogen verkwikte aan den aanblik van het teere, sappige groen. En hij zag het plantje langer en langer worden. O, nu had hij dan ook iets moois, dat bij hem wilde komen, en niet bevreesd was voor zijn mismaaktheid en ziekelijkheid. En iederen morgen en iederen avond zag hij er met liefde en met blijdschap naar, als naar een vriendelijken kameraad.

De boomen in den tuin evenwel wilden van de geranium nu niets meer weten. „Zij verlaagt en vernedert zich", zeiden zij tot elkander en deden alsof zij haar niet meer kenden. „Zij is van het rechte pad afgedwaald", zei de palm op afkeurenden toon; en de cypres had berouw over de deelneming, die hij eerst aan die onwaardige verspild had: „door mij zou de geranium den weg naar den hemel gevonden hebben", zei hij, „nu zal zij in het stof ondergaan!"

„Bah, wat een slechte smaak!" riep de roos.

De geranium hoorde al deze wreede woorden wel niet, maar zij voelde toch de minachting maar al te goed, en had er groot leed van.

Er kwamen zelfs dagen, waarop zij geheel moedeloos was en zich in twijfel afvroeg: „ach, heeft misschien de cypres niet gelijk? ga ik niet werkelijk in het stof onder?" Dat was in de uren, dat de zon zóó fel op den muur scheen, dat het was, alsof de plant levend verbrand werd, en het stof zóó dik op haar bladen lag, dat de geranium dacht te zullen stikken, en zich hopeloos moe en treurig voelde. Maar ook die dagen gingen gelukkig weer voorbij, en als het avond werd, vloog een vriendelijke engel langs haar heen en veegde met zijn zachten vleugelslag het stof van de bladen, en des nachts viel de dauw van den hemel neer en verkwikte de dorstige plant. Dan keerde ook de moed weer en groeide zij verder, maar nu meer bedaard aan. Eenmaal kwam ook nog de gedachte aan den tuin weer in haar op, en daarmede een brandend verlangen naar de schoonheid, die zij vrijwillig prijsgegeven had. Wat nu om haar heen was, was alles leelijk, en eigenlijk behoorde zij toch de schoonheid toe — zou zij terugkeeren? Maar, als zij de zwaar zwoegende mannen en vrouwen weer aanzag, de verwaarloosde kinderen en den ongelukkigen man, dan voelde zij opeens duidelijk, dat zij deze armen niet verlaten mocht — zelfs niet om der schoonheid wille. Neen, zij wilde liever voor deze misdeelden schoon zijn, dan zelf genieten, liever hun leed deelen, dan van den beschutten tuin uit op hen neerzien.

En toen de geranium dit gevoeld had, heeft zich stralend ook de eerste, volle bloem ontplooid, rood, alsof zij in haar hartebloed gedrenkt was. Den geheelen dag verheugde zich de arme Lazarus over de prachtige bloem, en paste goed op, dat de kinderen haar niet konden aftrekken. Toen het avond was en zijn buurman hem kwam halen, plukte deze vriendelijke man de bloem voor hem af, en Lazarus ontving haar als een kostbaar kleinood en liet haar niet weder los, ook niet, toen hij op zijn leger van stroo gelegd werd.

's Nachts stierf hij, en de engelen droegen hem in Abraham's schoot; maar de bloem lieten zij in zijn hand. Zoo kwam de geranium in het Paradijs, waar het zóó schoon is, dat zelfs de grootste geleerde geen woorden vinden kan om die schoonheid te beschrijven.

Hier bloeit zij nu voor eeuwig; en toen zij van haar hemelsche reis wat uitgerust was en zich aan de pracht en de zaligheid eenigszins gewend had, zag zij aandachtig rond, of de boomen uit den tuin reeds tot in den hemel gegroeid waren. Maar van hen was nog niets te zien.

Uit *„Zonnestralen"*, door Chr. DOORMAN
vertaald uit het Duitsch.
(Uitgave J. C. DALMEIJER, Amsterdam).

gebaat is, want men meent dat voor vele ondernemingen veel te weinig accijns betaald wordt.

Het gouvernement rekent in ieder geval op een bedrag van $1\frac{1}{2}$ ton op een der volgende Indische begrootingen als bate te kunnen brengen en zoo te besteden dat B. O. W. met een overeenkomstige som kan worden verminderd. Dus niet 't gewest, maar de gouvernementskas zal daarvan profiteeren. En hiermede gaan we niets vooruit, zegt het blad.

De *Deli Ct.* is dan ook in alle opzichten gouvernementeel, waar getracht wordt gezonde fiscale hervormingen te scheppen, maar is van oordeel, dat op te leggen *lokale* belastingen ook lokaal behooren te worden aangewend, daar het beginsel van decentralisatie dit eischt.

Voor de belangen van 't gewest dient de meerdere jaarlijksche opbrengst van $3\frac{1}{2}$ ton van Asahan tot Langkat, *maar niet voor ontlasting van de algemeene kas*!

Veroordeelde officieren. Men herinnert zich de mededeeling uit het *Soer. Hbld.* dat op aanklacht van een officier van gezondheid drie officieren, bekende aanvoerders en deswege onderscheiden, voor den krijgsraad te Kotaradja zijn getrokken, beschuldigd van het doen afmaken van gevangenen.

Naar men aan het *Bat. Nieuwsbl.* mededeelt heeft de krijgsraad de schuld der beklaagden wettig en overtuigend bewezen geacht, twee hunner veroordeeld tot een jaar militaire detentie, en de derde tot twee jaar detentie, benevens cassatie.

Het blad teekent hierbij aan, dat de vonnissen van krijgsraden steeds door den hoogeren rechter, het hoog militair gerechtshof, beoordeeld moeten worden.

Overste Van der Maaten met verlof.

Overste Van der Maaten gaat met buitenlandsche verlof. Dit wordt in verband gebracht met het feit, dat in zake het in Palembang gevoerde beleid geen overeenstemming bestaat tusschen den landvoogd en den overste Van der Maaten.

West-Indische Berichten.

Suriname. De bacoven-cultuur is nog in staat van wording. Mocht aanvankelijk geklaagd worden over gebrek aan voldoende deelneming in den, door het gouvernement aangeboden steun, de overgang van plantage Abrasco (Meerzorg), aan den heer P. M. Ruijs behoord hebbende, in handen der familie van Everdingen, heeft geleid tot de inschrijving door deze van 130 hectaren voor de, door het gouvernement te steunen bacoven-cultuur, zoodat het aantal van 1000 hectaren, waarop het bestuur vast meende te moeten kunnen rekenen ver overschreden is.

Zooals bekend, rest nu nog de vraag: hoe de bacoven te vervoeren en te verkoopen?, en zijn onderhandelingen met de Westindische Mail en de Nederlandsche Handelmaatschappij hangende. Men heeft evenwel in het buitenland ook de lucht gekregen van de plannen in Suriname en volgens de surinaamsche bladen hebben twee maatschappijen, één fransche, en één deensche geïnformeerd, welke de voorwaarden waren voor 't vervoer.

Laatstbedoelde maatschappij, die een vaart tusschen Hâvre-Cayenne-Paramaribo en New-York hoopt in te stellen, zond te dien einde haren agent, den heer Johannes Moeller o. a. naar Paramaribo. Dezen werden door het bestuur de voorwaarden voor het vervoer van bacoven medegedeeld, waarop de heer Moeller huiswaarts keerde, om er zijne maatschappij meê in kennis te stellen.

Van harte hopen wij, dat geen vreemde met het zoete winstje van het vruchtenvervoer strijken moge, maar tevens zij vooropgesteld, dat van bestuurswege aan de betrokken nederlandsche onderneming ook voor de surinaamsche planters en de toekomst der bacoven-cultuur aanneembare voorwaarden moeten worden gesteld.

Die »kapers op de kust« mogen een spoorslag wezen voor de Westindische Mail. Misschien heeft ze dien niet noodig, des te beter.

De bacoven-cultuur zal — voorloopig althans — geen noemenswaardigen vermeerderden aanvoer van immigranten teweeg brengen, tenzij de daarvoor aan te voeren lieden niet begrepen zijn in het getal van 650, waarvoor bij het immigratie-departement de verzoeken om uitzending zijn binnengekomen.

Hoewel wel wel eens anders hadden vernomen, blijken de Britsch-Indiërs toch noch steeds als werklieden meer te zijn gezocht dan de Javanen. Onder de 650 toch, die dit jaar in Suriname worden verwacht, zullen weer 400 Britsch-Indiërs zijn.

Een vijfhonderdtal, 350 Britsch-Indiërs en 150 Javanen, zijn bestemd alleen voor de groote suikerplantages Mariënburg en Alliance.

Op andere plantages schijnt men integendeel nog aan een te veel aan arbeiders te souffreeren. Zoo zouden een groot aantal arbeiders van Accaribo elders te werk zijn gesteld. Daar zal door een der mede-eigenaren, den heer d'Angremond, die 1 April bijwijze van zuinigheidsmaatregel volgens *Onze West* den tegenwoordigen directeur zou vervangen, een proeve genomen worden met bijenteelt.

Omtrent de onlangs voor de modelhoeve op Beekhuizen aangevoerde 25 runderen en 8 kalveren, — benevens drie werk-ossen voor landbouwdoeleinden — ontleenen wij aan *Onze West* dat deze bezending, die op een bedrag tusschen 5 en 6000 gld. kwam te staan, zeer gelukkig zou zijn geslaagd. Een eerste gevolg van den aanvoer zal een beduidende toeneming der melkproductie van de hoeve zijn, waar er onder de aangebrachte dieren zijn, die tot 20 liter melk per dag geven, terwijl de beste surinaamsche creool-koe hoogstens 8 liters melk geeft. Waar de aangevoerde dieren van Trinidad afkomstig zijn, alwaar het creoolvee vroeger niet hooger stond dan het tegenwoordige creoolvee in Suriname, kan men uit het vorenstaande zien, wat door veredeling van het inlandsch runderras op Trinidad werd bereikt. Waarom niet vee uit Nederland laten komen? Het antwoord op deze vraag luidt, dat de ondervinding op Beekhuizen geleerd heeft, dat hieraan te groot financieel risico verbonden is met het oog op het acclimatisatie-proces. Het invoeren van veredeld vee van Trinidad, dat volkomen tegen het tropisch klimaat bestand is, komt voordeeliger uit.

Met de goud-productie gaat het weer naar beneden, heel weinig maar, doch de aanvoeren in Januari jl. te Paramaribo bleven toch 2 kilogrammen achter bij die in de overeenkomstige maand van het vorige jaar. Hierna beter hopen wij, Januari behoorde altijd voor deze industrie in Suriname tot de slappe maanden.

Curaçao. Met genoegen lazen wij, dat de minister van koloniën het voorstel indiende om de begrooting voor dit jaar met 24000 gld. te verhoogen ten behoeve van den damaanleg op het hoofdeiland.

Dat is nu nog eens een maatregel, die in den smaak van het curaçaosche publiek zal vallen. We herinneren ons nog hoe de *Amigoe* bij bespreking der ontwerp-begrooting voor 1905 zich als volgt tevreden uitliet:

»De waterquaestie krijgt dus haar beslag in deze jaren."

Het blad zag die stroomen bij flinke regenbuien noode afvloeien naar de zee, zonder eenig nut voor het land, en pleitte meer dan eens voor het flink ter hand nemen van den damaanleg, waardoor die watermassa's voor het eiland en zijn bodem zouden kunnen worden behouden.

Waar we daarbij zij aan zij met de *Amigoe* stonden, zij in de eerste plaats een gelukwensch aan onzen collega gebracht voor dit succes van ons streven in het *algemeen belang* van Curaçao.

Maar nu — een woord van hulde, een woord van rouw besluite dit overzicht, waar we aan de curaçaosche bladen het bericht ontleenden van het overlijden van den heer J. P. E. Gaerste, oud-lid van den Kolonialen Raad, die in zoo menig opzicht blijk gaf het welzijn der kolonie in zijn hart te dragen, doch helaas! in de laatste dagen vóór zijn afscheiden zich liet verleiden tot een stap, welke als het Raads-incident van 1905, in geen enkel opzicht door het algemeen belang geboden kan worden geacht. Eene dwaling, die onzes inziens evenwel geen blijvende schaduw werpen kan op een voor dat algemeen belang in de kolonie nuttig besteed leven, waaraan wij van harte een vriendelijker einde hadden willen zien bereid.

Surinaamsche Schetsen.

VIII.

De Evangelische Broedergemeente
(Hernnhutters).

De Evangelische Broedergemeente stamt af van de oude broederkerk in Bohemen en Moravië. Deze kerk dagteekent van vóór Luther en Calvijn, zij is echter door vervolging later bijna geheel tenietgegaan. Eenige leden vonden eene schuilplaats op de landgoederen van den godvruchtigen graaf von Zinzendorf in Saksen, en bouwden daar een Hernnhut (wacht des Heeren) eene broedergemeente, welke het begin en het middelpunt eener vernieuwde broederkerk werd.

Reeds in den aanvang hadden zij het oog geslagen op verre landen, waar zij zich gedrongen gevoelden onder de heidenen en slaven te arbeiden. Het eerst vestigden zij zich op het eiland St. Thomas en St. Jan in West-Indië, in den jare 1732. Drie jaren later, kwamen de Moravische broeders in Suriname en arbeidden daar tot zegen der bevolking tot op den huidigen dag, met een korte tusschenpoos van 9 jaren (1745—1754), toen allerlei tegenkantingen hen noodzaakten hun arbeid tijdelijk te staken. Weinige jaren na hun hervestiging stichtten zij Saron aan de Saramacca en Ephraïm aan de Corentijnrivier. Zij arbeidden volhardend onder de Indianen en negers. In 1776 — op den 21sten Juli — werd te Paramaribo de eerste slaaf door hen gedoopt. Eerst in 1779 kregen zij vergunning het evangelie op de plantages te gaan prediken. Ik behoef hier niet in den breede uit te meten hoezeer zij zich verdienstelijk gemaakt hebben met hun arbeid onder de vroegere slaven in Suriname, wier ongelukkig lot zij zich aantrokken, wier lijden zij hebben verzacht, wier zieleheil hun ter harte ging. Langen tijd was het onderwijs in Suriname uitsluitend in hunne handen. In de laatste jaren hebben zij hunne werkzaamheden ook tot de boschnegers uitgestrekt.

Zij arbeidden ijverig voort, leefden stil, ingetogen en vreedzaam onder elkander, en zagen dan ook hun invloed allengs toenemen; men had leeren begrijpen dat lieden, die zulk een goed voorbeeld gaven, zegen rondom zich verspreiden; zelfs zij, die hunne godsdienstige begrippen niet deelden, beaamden dit ten volle. Niet alleen onderrichtten zij de arme slaven in den kerkelijken godsdienst, maar ze leerden ook de kinderen lezen en schrijven, en de beoefening der verschillende handwerken werd door hen onderwezen en bevorderd. Het spreekt vanzelf, dat zij van den kant der slavenhouders weinig steun vonden; die hadden er belang bij de slaven zoo min mogelijk te doen onderwijzen.

„Eere aan de Moravische broeders en de R. K. geestelijken", schrijft de heer J. R. Thomson in zijn overzicht der geschiedenis van Suriname, „die, trots „de grootste tegenwerking van de zijde der slaven„houders, 20000 heidensche slaven tot christenen be„keerd hadden! Aan deze edele mannen is het te „danken, dat de dag der vrijverklaring (1 Juli 1863) „gansch andere tooneelen te aanschouwen gaf, dan „in de Fransche en Engelsche koloniën! In gepaste „vroolijkheid werd de gedenkwaardige dag door de „vrijverklaarden doorgebracht en des avonds vereenigden zij zich in de prachtig versierde kerkgebou„wen, om dank te brengen aan God, die hun de vrij„heid, het hoogste goed, geschonken had".

Na de emancipatie intusschen zijn zij met arbeiden voortgegaan en men kan gerust zeggen, dat tegenwoordig onder de ontwikkelden en edeldenkenden te Paramaribo er niet één is, die niet gevoelt, welke groote weldaad hun optreden geweest is en welke zegenrijke gevolgen hun volhardend, doch stil en nederig werk heeft gehad.

Hun eerste kerk was de groote stadskerk, welke heden bijna 8000 leden telt en in welke 21 zendelingen (door de bevolking „lerimans" genaamd) arbeiden, waaronder 4 inboorlingen. De tweede stadskerk werd in 1843 gebouwd te Saron (Beekhuizen) (met 856 leden), de derde kerk is op de Combé in 1858 gebouwd (1102 leden), de vierde was de Rust en Vredekerk in 1882 (2944 leden) en de vijfde stadskerk de Wanicakerk in 1886 (2664 leden). Maar buiten de stad hebben de Hernnhutters een ruim arbeidsveld, als men nagaat, dat zij nog 14 kerken hebben op de voornaamste stations nl. in de dorpjes: Albina (aan den Marowijnerivier), Nieuw-Nickerie en Coronie (op Salem) en op de post Nieuw-Amsterdam (aan de samenvloeiïng van Suriname en Commewijne), op de vestingsplaats Hecht en Sterk (het voormalig Heerendijk) te Domburg (in Boven-Suriname), op Groot-Chatillon en Bethesda, op Charlottenburg (in Cottica), op Potribo (Boven-Commewijne), Bersaba (Para), Groningen (Beneden-Saramacca), Waterloo (Nickerie), Berg en Dal (Boven-Suriname) en Maripaston. Zij hebben voorts nog 32 buitenstations en 44 vergaderplaatsen. Arbeiden er 94 Europeesche zendelingen in de Ev. Br. Gemeente, er zijn nog 109 inboorlingzendelingen onder hen werkzaam en 386 inboorling-hulpzendelingen, dus een staf van 571 personen. Voorwaar niet gering. De vrouwen der zendelingen zijn onder dit aantal begrepen.

Werd vroeger in de kerken alleen in het Neger-Engelsch („taki taki") gepreekt, sinds tal van jaren wordt nu Zondags een Hollandsche dienst gehouden, welke ook door enkele Europeanen wordt bijgewoond.

Aan elk der beide groote scholen in Paramaribo staat een geboren Nederlander als hoofd, nl. aan de Commeniusschool en aan de Zinzendorfschool; de eerste is een jongens- de andere een meisjesschool, op welke respectievelijk 629 en 502 kinderen ter schole gaan.

Om een indruk van dit machtige onderwijswerk te geven, wil ik even aanstippen, dat de Hernnhutters op de voornaamste stations 24 en op de buitenposten 6 scholen hebben met 3169 kinderen en aan welke een onderwijzerspersoneel van 102 personen verbonden is. De 19 Zondagsscholen met 1243 leerlingen en 40 onderwijzers zijn hierbij niet inbegrepen.

Het onderwijs is er goed en wordt door het Gouvernement gesubsidieerd. (In 1904 met *f* 71400). De broedergemeente heeft bovendien in 1905 een Koelischool geopend, in welke aan 22 kinderen van Britsch-Indische Immigranten door een geëxamineerden onderwijzer, $4\frac{1}{2}$ uur Nederlandsch en $1\frac{1}{2}$ uur Hindoe-onderwijs gegeven wordt. Nabij den Cultuurtuin heeft men nog een flinke school voor koelikinderen. Daar is ruimte voor 100 kinderen.

Maar, behalve zending en onderwijs, hebben de Hernnhutters zich ook op den handel toegelegd. Langzamerhand zijn er onder hun bestuur winkels in Paramaribo verrezen, welke u op allerlei gebied kunnen voorzien, hetzij men manufacturen of boeken, ijzerwaren of dames- en heerenkleeding, kruidenierswaren of brood en banket, enz. noodig heeft. De eene winkel naast de andere is verrezen en de groote concurrentie, welke deze de andere (vroeger zeer dure) winkels hebben aangedaan, is niet zonder beteekenis. Wat men echter bij hen koopt is goed, matig in prijs en de behandeling is beleefd. Dat de groote omzet der Hernnhutter-winkels door de andere met leede oogen wordt aangezien, behoeft geen betoog. Maar deze winkels hebben daarom toch zeker hun nut.

Ook de veeteelt is niet door hen vergeten. Zij hebben een flinke veestapel, een aardig boerenbedrijf, leveren eieren en melk, en hebben nog onlangs weer uit Trinidad vee laten aanvoeren door den Gouvernements-veearts uitgezocht.

Ten slotte hebben zij een afdeeling voor het aannemen van publieke werken en wat hun aannemer heeft gebouwd, heeft bewezen degelijk en goed werk te zijn.

Het is meer dan merkwaardig met welk een geestkracht deze Duitsche broeders in onze kolonie arbeiden en hoe zeer zij tot nut en heil onzer kolonie werkzaam zijn. Met schaamte moeten wij ons afvragen: wat heeft het moederland, wat heeft Nederland voor de zending in onze kolonie gedaan?

Het spreekt van zelf, dat de baten van de talrijke bedrijven der zending wederom ten goede komen.

Zijn cijfers wellicht droog, toch leeren zij ons veel. Daarom een kleine statistiek van inkomsten en uitgaven om een kleine statistiek van inkomsten en uitgaven der broedergemeente, welke in 1904 aan ontvangsten over geheel haar arbeid een cijfer kon aanwijzen van 214.307.58 Mark. Dit bedrag bestond uit: bijdrage der gemeente van bijna 18000 Mark, kerkcollecte 12000, Gouvernementssubsidie voor de zending 5100, inkomsten van veldarbeid en veeteelt 840, Handelszaken 68000, Gouvernementssubsidie voor onderwijs 71400, schoolgelden 7100 Mark. Aan rente en bijzondere giften ontving zij bijna 19000 Mark.

Tegenover deze groote ontvangsten, stonden de veel hoogere uitgaven van 326.028.37 Mark, zoodat de algemeene „Missionkasse" te Berthelsdorf niet minder dan 111.720.79 Mark had bij te passen.

Ik eindig dit overzicht van den omvangrijken arbeid der broedergemeente met de mededeeling: dat ± 30000 inwoners onzer kolonie tot deze gemeente behooren, waartegenover staan een 20000 Roomsch Katholieken, 9000 Hervormden en Lutherschen en 1200 Joden.

REMAN IRUS.

Eenige wenken voor hen, die eene reis van Nederlandsch-Indië over Japan en Amerika naar Europa wenschen te maken. (Met begrooting van kosten).

(*Aangeboden*).

Het zal velen, die deze route wenschen te volgen, zijn gegaan als ons: zij waren geheel onbekend met de hoegrootheid der daaraan verbonden kosten. Voor hen, die zulk eene reis willen maken, diene de mededeeling, dat wij in Mei 1904 bij het Agentschap der Noordduitsche Lloyd te Soerabaja hebben betaald het bedrag van f 920 per persoon. tetwijl ons vanwege het Gouvernement werd tegoedgedaan f 750 per persoon. Door het eerstgenoemde bedrag nu was betaald:

1o. De reis eerste klasse met een stoomboot der Pakketvaartmaatschappij van Soerabaja via Batavia naar Singapore;

2o. id. tweede klasse met een rijksmailstoomer der N. D. Lloyd van Singapore tot Yokohama;

3o. id. eerste klasse van Yokohama over Hawai naar San Francisco;

4o. id. van S. Francisco naar New-York eerste klasse per spoor, echter zonder voeding en zonder het recht op eene slaapplaats in den trein: het eerste moest men zelf bekostigen en voor het tweede een bijslag van ongeveer twee dollar per nacht en per couchet voldoen, al naar den afstand voor het gebruik van een Pullmannrijtuig;

5o. id. van New-York naar Rotterdam tweede klasse op éène der booten van de Holland—America-lijn.

Over punt 1 en 2 zal ik niet uitwijden als zijnde deze reisgelegenheid vrij goed bekend.

Wat betreft het sub 3 vermelde, had men op de aangegeven route de keuze tusschen drie overeenkomstige lijnen en nog eene vierde: d. z. g. »Emprêsslijn varende tusschen Yokohama en Vancouver. Wil men over Hawai naar S. Francisco reizen, dan verdient het de voorkeur die lijn te kiezen, (waartoe de zeer groote en moderne stoomschepen der *Pacific Mail*: *Mongolia*, *Mandchuria*, *Siberia* en *Koréa* behooren) in plaats van de *Oriental and Occidental Steamship Company*, waarmede wij zijn gegaan en die slechts vrij kleine, onderwertsche en met vele gebreken behepte schepen als de *Doric*, *Coptic*, *Goelic* etc. in de vaart hebben. Zooals men ons echter mededeelde, zouden deze over niet al te langen tijd vervangen worden door nieuwe, groote stoomschepen van 12000 tot 17000 tons. Beide lijnen bleken te lijden aan éénzelfde euvel: een slechte tafel. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit, dat het hoogere en lagere keukenpersoneel Chineezen zijn, zonder genoegzame Europeesche contrôle. Nam men in hunne plaats Japanners, dan wel Europeesche keukenchefs, dan zoude er terstond een einde komen aan de onzindelijke en ondeugdelijke. weinig smakelijke behandeling en bereiding der spijzen, die zóóveel te wenschen liet, dat men, bij een overrijk menu, toch vaak hongerig van tafel opstond.

De derde lijn is eene Japansche; daarover kan ik niet oordeelen, maar geloof, dat, in overeenstemming met de Japansche hotels, de booten dezer groote en machtige Japansche stoomvaart-maatschappij alle aanbeveling verdienen; ditzelfde geldt ook van die der Empresslijn Jokohama—Canada, waarop, zoover ik weet, geen Chineesch keukenpersoneel aanwezig is. Al deze schepen hebben geene tweede klasse, maar wel tusschendek (steerage).

ad 4. Heeft men voor de reis van Azië naar Amerika te kiezen tusschen vier stoomvaartlijnen; de keuze der overland-routen door Amerika naar den Atlantischen Oceaan, is voor een »*transcontinental traveller*«, veel grooter, voor dezen staan vijf hoofdlijnen, »trunklines« en bovendien nog tal van kleinere zij- en nevenrouten in talrijke combinaties open, mits zich steeds oostwaarts bewegende, want elk uitstappen en afwijken noord- zuid- of westwaarts moeten extra worden betaald zij het ook, dat men in vele gevallen reductie verkrijgt.

Het verdient voor een reis door Amerika dringend aanbeveling, om als bagage platte, zeer soliede lederen koffers mee te nemen, of wel, indien men flinke zware houten koffers heeft, moeten deze worden voorzien van rotanvlechtwerk of een afsluitbaren omslag van zwaar zeildoek, leer of op zijn minst touwen, want er wordt in Amerika en op de schepen bizonder ruw met de bagage omgesprongen, doordat men die van bij ons niet gebruikelijke hoogte omlaag werpt, ja smijt, zoodat het vaak voorkomt, dat houten koffers en kisten zwaar beschadigd of zelfs totaal ontredderd aan de plaats van bestemming aankomen, mede ook een gevolg van overhaaste behandeling: met te weinig personeel »time is money«.

Wat de hotels betreft, raadplege men eerst den *nieuwsten* Baedeker of informeere op de stoomschepen — niet bij grondeigenaars of den commandant —, maar bij meer eenvoudige passagiers en bij voor vast aan boord werkzamen, zooals den tweeden machinist, den derden stuurman e. d.; als dezen fatsoenlijke en liefst getrouwde lieden zijn, dan zullen hunne aanbevelingen bijna nooit teleurstellen of tegenvallen. Zoo herinner ik mij, dat er voor San Francisco werden besproken en aanbevolen het Palace- en San Francisco-hotel; dit waren inderdaad enorme gebouwen met 12—16 verdiepingen en beslist van den eersten rang; maar de prijzen der kamers waren dan ook 3 à 4 dollars per dag, zonder eenige voeding. De kapitein raadde ons een billijker, nl. het Oriental en Occidental-hotel aan, van 2 à 2½ dollar per dag en toen wij ons per slot van rekening op aanraden van den *secondpurser* (adjunct-administrateur) in het »St. Nicholas hotel" begaven, dat slechts 200 kamers bevatte en 7 verdiepingen hoog was, bleek het, dat wij voor 1½ dollar per dag een in elk opzichten uitnemend onderkomen hadden gevonden. Dank zij de *lift* was het geen bezwaar, dat die kamer op de vierde verdieping lag; er was een waschtafel met warm en koud water, loopend uit een dubbele kraan, de kamer was groot, hoog, luchtig en geriefelijk ingericht; op dezelfde verdieping was een uitstekende badgelegenheid, het geheele hotel was electrisch verlicht en centraal verwarmd. De maaltijden waren uitmuntend en billijk nl:

ontbijt	25 ct. (à 2½ ct.)
middageten	50 »
avondeten	75 »

Men wordt aan tafel door vrouwen in nette, heldere kleeding bediend, die geene fooien aannemen.

Heeft men nu eenmaal zulk een hotel gevonden, dan is het zaak, bij het weggaan van den »*manager*" (gerant) eene aanbeveling voor een dergelijk hotel te vragen in de plaats, waarheen men zich wil begeven, en men zal meestal niet bedrogen uitkomen.

Voor meer geld, in duurdere hotels, heeft men het niet wezenlijk beter en geeft dus geld voor niets uit. Ja zelfs werd mij later, te San Francisco. een even voortreffelijk, het »Goldengate"-hotel aangewezen, waar het logies slechts 1¼ dollar p dag kost. De fooien in restaurants, vooral in het Oostelijk deel der Unie. zijn als in Europa, nl 5 à 8 pct. der vertering, in het Westelijk deel is het fooien geven weinig in zwang. Verschillen in de prijzen der kamers van eenzelfde hotel, al naar mate zij hoog of laag zijn gelegen, bestaan nagenoeg niet, daar de lifts het hoofdmiddel van verticaal vervoer zijn, al bestaan er ook trappen; maar die zijn uit den aard der zaak minder in gebruik dan in Europa.

Wat nu het reizen in het spoor over lange afstanden betreft, bv. van 600—4000 k.m. achtereen, verdient het aanbeveling, om de maaltijden zoo min mogelijk te gebruiken in de »dining car"; deze zijn nl. zeer duur en niet altijd onberispelijk. Veel verstandiger is het, om het voorbeeld van die Amerikanen, welke zuinig met hunne geldmiddelen moeten omgaan te volgen. Zij nemen nl. eene mandje bij wijze van knapzak mee, met brood, boter, koud vleesch of kip, jams, vruchten, eieren, voorts borden, vorken, lepels, glazen e. d. en doen hun maal in den wagon, wat vrij goed gaat en vooral in de *Pullmann*rijtuigen zeer gemakkelijk is, deze zijn er goed voor ingericht en het wordt grif toegestaan aan de velen, die op deze wijze hunne maaltijden gebruiken.

Daar het gebruik van een Pullmannslaapwagen vrij kostbaar is, doet men goed, in de gevallen, dat men laat in den nacht of vroeg in den morgen moet uitstappen, van een gewoon rijtuig gebruik te maken en daarin den nacht zittende door te brengen; er bestaan nl. rijtuigen, waarvan de zitbanken kunnen worden verlengd tot een soort divan; en zoo mogelijk reize men niet 's nachts, vooral niet in interessante streken.

Met inachtneming van deze wenken kan men veel onnoodige uitgaven voorkomen en uitsparen, al is Amerika ook het Land der millionnairs en archi-millionnairs; deze vormen er evenwel de »*upper ten thousand*,« daartegenover staan de »*lower ten millions*«, voor wie nergens het goud op straat ligt of het zilver uit den hemel regent, en dezen moet men tot voorbeeld nemen, in alle weetgierige bescheidenheid, die den bezoeker van Amerika — dit in vele opzichten voor ons wonderlijke Land —, betaamt. Maar nog eens: onmisbaar is ook het bezit en de studie van den allernieuwsten *Baedeker*, welke steeds zeer volledig, nauwkeurig, zaakkundig en betrouwbaar is.

Men neme een minimum bagage mee, niettegenstaande het spoorwegbeheer zeer royaal is en men per persoon als »*transcontinental ticketholder*« zelfs 175 pond vrij heeft. Maar al blijft men binnen dit maximum dan heeft men toch allicht kosten van bewaring aan de stations, voor wat men niet bij zich houdt, te voldoen en voor wat men meeneemt in de hotels, moet men altijd heen en weer transportkosten van ¼—½ dollar per collo betalen, al naar gelang van omvang en gewicht. Men doet goed, met altijd naar deze aangelegenheden, alsook naar de hotelprijzen van te voren te vragen. Zooveel mogelijk make men gebruik van den electrischen tram, welke overal tot zelfs over groote afstanden 5 c. kost en waarop men ook vrij veel bagage kan meenemen.

Al het kleine dienstbetoon, als pakjesdragen, schoenpoetsen enz. is er duur.

De meest noordelijke baan, welke men kiezen kan, is de *Canadian Pacific*, van Vancouver en Seattle in Oregon, langs Winnipeg naar Montreal in New-York, de zuidelijkste gaat over los Angelos—Arizona langs Mexico heen tot Galveston en New-Orleans; en daartusschen liggen talrijke centrale overland-verbindingen.

ad. 5. Van uit New-York had men de keus tusschen drie Engelsche, twee Duitsche, eene Belgische, eene Nederlandsche, eene Fransche stoomvaartlijn, om dienovereenkomstig in Liverpool, Hamburg, Bremen, Rotterdam, Antwerpen, Havre, Boulogne sur Mer voet aan wal te zetten; wel te verstaan tweede klasse. Ook over de tweede klasse der Statendam van de Holland—America—lijn waarmede wij in Rotterdam aankwamen, kan niet anders dan in elk opzicht met grooten lof worden gesproken.

Eene andere wijze om de reis te doen, is: zich eerst vanuit Java naar Hongkong te begeven en daar met de »*Pacific Mail*« de route overeen te komen; ambtenaren, officieren, zendelingen e. d. zouden dan belangrijke reductie genieten.

De totale begrooting zou ongeveer aldus zijn:

de kosten der reis Java-Rotterdam op de aangegeven wijze: f 920.

15 dagen in Japan à 16 yen = f 20 p. d. .	f 300
15 dagen in Amerika à 8 dollar = f 20 p. d.	- 300
totaal. .	f 1520
onvoorziene uitgaven . .	- 230
totaal-generaal . .	f 1750

voor welk bedrag men het best en gemakkelijkst doet een credietbrief bij de Handelmaatschappij te nemen.

Legt men het zuiniger aan, dan kan men de reis zelfs doen met f 1500, maar dit is vrijwel een minimum, als men éénе maand aan land wil vertoeven.

De kosten kan men, zooals van zelf spreekt, ook opvoeren tot een drie-, vijf- en meervoud, dat is natuurlijk, om zoo te zeggen, onbegrensd. De duur der reis zonder oponthoud is:

Singapore-Yokohama	12 d.
Yokohama-Hawai San Francisco	16 »
San Francisco-New-York. . .	4 »
New-York-Rotterdam	9 »
Totaal . .	41 d.

met inbegrip van het wachten op aansluitingen e. d. ± 50 dagen.

E. S.

Van Vreemde Koloniën.

Buitenlandsche critiek. Te Singapore wordt met belangstelling ons doen en laten in Nederlandsch-Indië gevolgd. Voor zoover ons daartoe bronnen ten dienste staan, moet echter worden erkend, dat de critiek, ten minste die van de *Straits Times*, veeleer eene welwillende is, dan eene van afbreken, zooals we die langen tijd van de Straits-organen gewend waren. Het was dan ook eenigermate een dissonant, toen in dat blad een ingezonden stuk voorkwam van een teleurgesteld handelaar in juweelen, die ter Sumatra's Oostkust zijn waren niet had kunnen slijten, omdat naar een inlandsch potentaat hem zou hebben medegedeeld, onze ambtenaren hem en zijne collega's zóó plukten, dat hun geen geld gelaten werd voor bijzondere aankoopen, zoodat hun, als 't zoo doorging, niets anders zou overblijven dan naar Singapore de wijk te nemen met hun hebben en houden, om aan het lot te ontkomen, dat den vorsten van Boni en Gowa was beschoren.

Dit merkwaardige stuk, dat ook aan de *Java-Bode* was aangeboden, maar daarbij als van zelf spreekt geen gunstig onthaal kon vinden, wegens de er in voorkomende absurditeiten, werd door een tweeden inzender in de *Straits Times* onder handen genomen.

»Ik heb zelf in Sumatra gereisd, schreef deze, maar niet als handelaar, dus heb ik hetzelfde, zoo niet meer recht dan inzender om over de zaak te oordeelen, en bovendien vielen mij niet als hem teleurstellingen ten deel. Somtijds maakt dit een verschil in de appreciatie."

Schrijver wijst er dan op dat van een »schending der getroffen overeenkomsten door ambtenaren" geen sprake kan zijn »Natuurlijk komen in elke kolonie misgrepen voor, maar deze worden in een hollandsche, fransche of duitsche kolonie zwaar gestraft, zoo goed als in een engelsche kolonie. Maar de regeering kan nieuwe overeenkomsten treffen met inlandsche bestuurders en vorsten, ten einde meer macht over hen te bekomen en zoodoende beter in staat te zijn de landen te beschaven. En natuurlijk heeft het gouvernement, waar groote sommen noodig zijn om een land te ontwikkelen, het recht een deel van de inkomsten der bestuurders te eischen."

Hij wijst dan op het wanbeheer der inlandsche besturen in Boni en Gowa, die hunne onderdanen onderdrukten, zoodat dezen in de nederlandsche troepen veeleer hunne bevrijders konden begroeten.

Dit is de geschiedenis van menige kolonie ter wereld. Ziet de vorsten en bestuurders in Britsch-Indië, Cochin China, Annam, Afrika enzoovoorts. Hebben zij niet een goed deel van hun macht en hun inkomsten verloren? Waar ligt de fout? Niet bij de tegenwoordige regeeringen, maar bij die van een paar honderd jaren geleden, die deze landen veroverden en zich toeëigenden.«

Of de fout werkelijk dáár schuilt?

Voor ons ligt zij in de politiek, zoolang gevolgd, doch waarmeê nu eindelijk zal worden gebroken, en welker uitvloeisel is het geringe besef van de leiders der inlandsche maatschappijen van de verantwoordelijkheid, die op hen tegenover hunne ondergeschikten rust.

De ramp van Tahiti. De fransche koloniën moeten het in het bijzonder bij moeder Natuur ontgelden. Men denke aan de vreeselijke verwoestingen op Martinique aangericht door de uitbarsting van de Montagne Pelée, aan de ramp, die de Toeamotoe-eilanden bij Tahiti door een vloedgolf teisterde, aan de vernieling op Réunion door een storm onlangs aangericht, en nu weder den 7en en 8en Februari ll. die vloedgolf, welke niet alleen de Toeamotoe-eilanden opnieuw maar ook Tahiti teisterde.

Den 7en Februari 's avonds stond voor de hoofdstad Papeete van het eiland Tahiti de zee hol, doch dit, in verband met den lagen barometerstand kon de inwoners niet bewegen daaraan eenige aandacht te schenken.

Tegen tien uren 's avonds begon het water te stijgen en reikten de golven tot de eerste huizenrij, en omstreeks elf uren moesten de bewoners van een heele wijk in allerijl hunne huizen ontvluchten, die onmiddellijk door de golven werden verzwolgen. Omstreeks twee uren 's morgens werd de binnenstad bedreigd, en een koopman nam het op zich, om de alarmklok te luiden.

Vluchten was het eenige redmiddel voor de bewoners, die daarbij alles in den steek moesten laten: 327 huizen werden door het losgebroken element verwoest, nagenoeg met alles wat zich daarin bevond, de

bewoners uitgezonderd, die slechts het veege lijf hadden kunnen redden.

De aangerichte schade wordt op 5 millioen franken, alleen voor het eiland Tahiti geschat. Van de Toeamotoe-eilanden, vlakke koraal-eilanden, waarover bij de vorige ramp de golven in de volle breedte heensloegen, zoodat talrijke slachtoffers werden gemaakt, is nog geen nader bericht ontvangen. Twee, door het bestuur te Papeete uitgezonden schoeners, keerden niet terug.

Wie weet welke ellende den paarlvisschers van Toeamotoe werd beschoren.

Verkiezingen in de Philippijnen. In het begin van de vorige maand hebben op het eiland Luzon en de andere eilanden der kolonie, alwaar aan de bevolking eene zekere mate van gewestelijk zelfbestuur werd toegekend — met uitzondering dus van Mindanao, de Soeloe-eilanden en andere eilandgroepen, waar de bevolking niet het christelijk geloof belijdt — de verkiezingen plaats gehad van de verschillende provinciale gouverneurs — een veertigtal. Alles is in de beste orde afgeloopen, doch niet met voor de Amerikanen verblijdenden uitslag. In verscheidene provinciën zijn Nationalisten gekozen ter vervanging van op het oude program der Federale partij gekozen functionnarissen. Nationalisten zoowel als Federalisten hebben indertijd, geloof slaande aan de Amerikaansche beloften van onmiddellijk toe te kennen zelfbestuur, zoodra de tegenstand van Aguinaldo en de zijnen zou zijn gebroken en geregelde toestanden in het land geschapen zouden zijn, hunne medewerking daartoe aan de Amerikaansche autoriteiten verleend. Toen het evenwel duidelijk werd dat de Amerikanen voorloopig tenminste niet voornemens waren hunne beloften gestand te doen en het bestuur neiging aan den dag legde om, door middel van de kerk o.a., zijne positie te versterken, vatten de Nationalisten weder, zonder tot feitelijk verzet over te gaan, de politieke agitatie tegen het bestuur en voor de autonomie der Philippijnen op. De steun die de Katholieke Kerk aan het bestuur verleende, deed wijders de Nationalisten besluiten eene onafhankelijke Philippijnsche Kerk te stichten, welke thans reeds meer dan 100000 aanhangers op de eilanden telt, niettegenstaande de vexatiën welke de nieuwe Kerk zoo rechtstreeks als middellijk van de zijde van het bestuur ondervond. De opkomst dezer partij moet den Amerikanen dus allesbehalve welgevallig zijn. Onder de gekozenen behoort o.a. de heer Sandiko, gouverneur van Bulacan, welbekend uit de eerste tijden der Amerikaansche occupatie, toen hij een massa-moord op de Amerikanen te Manilla met zijne volgelingen beoogde. Maar ook velen der thans gekozen Federalisten kunnen niet in den smaak der Amerikaansche autoriteiten vallen, daar zij op het nieuwe program hunner partij zijn gekozen, die na geruimen tijd trouw te zijn gebleven aan het politieke verbond met het bestuur, na de ontgoocheling bij het bezoek van den heer Taft en de leden van het Amerikaansch congres aan de kolonie in de maand Augustus ll., in een manifest met hare eischen voor den dag is gekomen, welke vrij wel overeenstemmen met die der Nationalisten — volledige autonomie aan de Philippijnen toe te kennen, onder bescherming der Amerikaansche vlag.

De laatste Manillasche bladen maken melding van eene soort politieke werkstaking, welke onder de haven-arbeiders van Manilla is uitgebroken, en volgens de Manila Times zou moeten worden toegeschreven aan den onwil der arbeiders om voor Europeesche en Amerikaansche stevedores te werken, nu een landgenoot Remegio de la Vega als zoodanig is opgetreden.

Dienstboden in de gefedereerde maleische staten. De Perak Pioneer bevatte het volgende entrefilet:

„Te Singapore en Penang vinden we dikwijls gewag gemaakt van de onaangenaamheden en den last, dien werkgevers van hunne bedienden ondervinden. In de gefedereerde maleische staten hebben we in de algemeene voorschriften op den arbeid van 1904 een heilzaam middel in zake de behandeling van onwillige of luie bedienden. Elke bediende, die zijn dienst verlaat zonder dien veertien dagen te voren te hebben opgezegd, kan, mits bij contract niet ten aanzien van dienst-opzegging de vrijheid van heengaan te allen tijde is gestipuleerd, door den werkgever of eenigen beambte van politie zonder bevelschrift worden gearresteerd en voor den magistraat gebracht, die bij schuldig bevinding den delinquent tot eene boete kan veroordeelen, ten bedrage van het loon voor eene maand, subsidiair eene maand gevangenisstraf. Een bediende, die opzettelijk of door onachtzaamheid eigendommen beschadigt, aan zijn zorg toevertrouwd, kan tot drie maanden opsluiting met dwangarbeid worden gestraft. Onze vrienden te Singapore en Penang die nu zoo met het dienstboden-vraagstuk zitten te houden, konden wel minder verstandig doen dan door een blad uit het wetboek der F. M. S. te nemen en bij de bevoegde macht aan te dringen op een dergelijke wetgeving."

De tijden en wetten blijken in het land der tinbaronnen en caoutchouc-planters te zijn veranderd, sedert een Engelsch ambtenaar daar ten aanzien van contract-arbeid boud beweerde: „We don't want slavery here."

De Ecole des Haû-bô te Hanoi. Aan een der talrijke voor Hanoi geprojecteerde straten, waar reeds huizen verrijzen, voordat de wegen voor het verkeer geopend worden, bevindt zich een groot gebouw, zonder verdiepingen, van zonderlingen vorm. Een eenvoudige haag omsluit een moddererf om het gebouw, waarvoor een in groen geschilderd bescheiden bord hangt, waarop in vergulde letters het opschrift: Ecole des Haû Bo. In de verre tijden toen het in Tongkin minder deftig maar meer rumoerig toeging, had in dat gebouw een gezelschap amateurs-tooneelisten zijne tenten opgeslagen onder het presidium van „Oom", meer bekend onder dien naam dan onder zijn waren, Billault. Die spelonk voor de meest lawaaierige en dolle vroolijkheid is nu het verblijf geworden voor ernstigen arbeid. Dertig anamatische studenten van twintig- tot dertig jarigen leeftijd, bijna allen geslaagd in de driejaarlijksche examens van Nam-Dinh, worden er ingewijd in den ingewikkelden dienst van het fransch bestuur en in die niet minder ingewikkelde verzameling van voorschriften, die de „Code annamite" uitmaken. Hier is de school voor inlandsche ambtenaren in Tongkin.

Niet veel bijzonders, zijn wij Hollanders geneigd uit te roepen bij lezing van dit citaat uit de Dépêche Coloniale, vooral niet wanneer we daar tegenover stellen den fraaien schouwburg in eene andere provincie van Indo-China, te Saigon, voor een millioen franken gebouwd uit de koloniale kas. Laat ons hier dadelijk bijvoegen dat zulke buitensporige uitgaven ten gerieve van de weinige duizenden Franschen in de kolonie, thans in Frankrijk zelf ten zeerste veroordeeld worden.

Maar... uit dat eenvoudige gebouw spreekt thans de wil om te roeien met de riemen, die men heeft.

En zonder dat als voorbeeld te stellen tegenover de fraaie, voor overeenkomstige doeleinden dienende inrichtingen op Java, meenen wij daarop toch te moeten wijzen bij den drang naar uitbreiding van het onderwijs in het algemeen in Nederlandsch-Indië, waarbij onzes inziens eenvoud op den voorgrond behoort te staan om zooveel mogelijk te kunnen bereiken. Geen schatten vastleggen in den schijn van kostbare schoolpaleizen — met den tijd, die verbetering voor Indië brengen moet, zullen ook de schoolinrichtingen kunnen worden verbeterd. In de eerste plaats geldt het hier zoo velen als mogelijk is en dezen zoo goed en doelmatig mogelijk door het onderwijs te bereiken.

En nu terug naar de Ecole des Haû-Bo.

De Franschen zijn zoo verstandig geweest om deze te laten aansluiten bij de reeds genoemde drie-jaarlijksche examens van Nam-Dinh, welke, naar chineesch voorbeeld, vóór de fransche occupatie, de mandarijnen of bestuursambtenaren voor het land afleverden. Deze met goeden uitslag afgelegde examens verleenen den betreffenden in de oogen der inlandsche maatschappij de superioriteit, zóó noodig voor de uitoefening van het gezag door den inlander over den inlander, terwijl de school te Hanoi hun de algemeene ontwikkeling en de geschiktheid moet bijbrengen voor de uitoefening van het, hun toe te vertrouwen gezag, welke geschiktheid niet verkregen wordt door de kennis voor bedoelde examens vereischt — die van het hoogst ingewikkelde letterschrift.

Joden en Christenen in Engelsch Indië. „Niettegenstaande zijn uiterlijke gestrengheid", schreef men uit Quilon aan de Times, „heeft het Hindoeïsme van Zuidwest-Indië niet alleen voldoende elasticiteit aan den dag gelegd, om van tijd tot tijd nieuwe elementen in zich op te nemen uit de oorspronkelijke bergstammen, waarvan men er nog vele in Zuid-Indië aantreft, maar het heeft gemeenlijk een groote mate van verdraagzaamheid tegenover andere godsdiensten betoond."

In Cochin en Travancore met te zamen omstreeks 4 millioen inwoners vond men eeuwen lang Hindoes, Mohamedanen, Joden en Christenen broederlijk vereend. De Mohamedanen maken nu nog 6 percent der bevolking uit. Twee oude joodsche gemeenten, eene van blanke, en eene van zwarte Joden, waarvan de eersten zich verre boven de laatsten verheven achten, bestaan nu nog in Cochin. En waar hier onder deze plus minus 1200 Joden, verscheidenheid in huidskleur onverdraagzaamheid kweekt, was het de christelijke onverdraagzaamheid der Portugeezen, die de blanke Joden uit hun eerste nederzetting te Cranganore naar de stad Cochin dreef. De Christenen tellen omstreeks een vierde van de bevolking dezer staten, ongeveer 900000 zielen, waaronder ongeveer 300000 Syrische Katholieken, 200000 Roomsch Katholieken, 250000 aanhangers van de Jacobitisch Syrische kerk, en 80000 Protestanten.

De Christenen van Zuidwest maken het $1/4$ van het totaal hunner geloofsgenooten in Engelsch-Indië uit.

Vragenbus.

Leiden, 26 Maart 1906.

Aan de Redactie-commissie van „Het Koloniaal Weekblad" te 's-Gravenhage.

Geachte Redactie.

Gaarne wensch ik omtrent het ondervolgende te worden ingelicht

Zooals U bekend, zijn de voorwaarden van uitzending uit Nederland van candidaat Indische ambtenaren door den toenmaligen minister van Koloniën, Idenburg, geprovoceerd, van tijdelijken aard, of bij wijze van proef. Vandaar dat aan den tegenwoordigen minister bij de behandeling van de Indische begrooting voor 1906 in de 2e Kamer de vraag is gedaan; of daarvoor nog geen vast systeem is gevonden? Welke vraag door Z.E. toen bevestigend is beantwoord met de toezegging, dat binnenkort de nieuwe voorwaarden zouden worden vastgesteld.

't Kon zijn, dat dit al gebeurd is, doch dat ik 't over verzoek ik Uwe Redactie beleefd mij onder de rubriek *„Correspondentie"* van het Koloniaal Weekblad te willen het hoofd heb gezien. Hoe 't zij, daar een mijner zoons zich voor den Indischen dienst wenscht te bekwamen, doen weten: of, en zoo ja, bij welk Koninklijk besluit de bovenbedoelde, nieuwe voorwaarden zijn vastgesteld?

U bij voorbaat dankzeggend heb ik de eer te zijn

Met hoogachting,
Uw dw. Dr.
C. J. BROUWER.

Als antwoord op Uw vraag kunnen wij U mededeelen, dat nog geen nieuwe regeling desbetreffende definitief is vastgesteld, dus ook niet gepubliceerd. Volgens bij het Departement van Koloniën ingewonnen inlichtingen, geldt in elk geval ook nog voor dit jaar het Koninklijk Besluit van 10 Aug. 1903, N°. 43, tot instelling in Nederland van het candidaat-ambtenaarschap voor den Indischen administratieven dienst en vaststelling van de voorwaarden van uitzending uit Nederland van candidaat Indische ambtenaren (Staatsblad N°. 253).

Red.-Com.

INGEZONDEN.

Lichtstralen van de Bintang Hindia

(als Gouvernementsorgaan).

In de B. H. No. 1 van 1906 lezen wij in het hoofdartikel van de Redactie o. a. het volgende:

„De Hollanders wenschen door den inlander geëerd (gerespecteerd) te worden, maar hun gedrag, hun manier van doen, valt niet te prijzen. Waar geen lof is, daar is haat. Wie haat, kan niet respecteeren (degenen, die hij haat)".

(*Orang belanda menghendaki soepaja orang hindia menghormati dia, tetapi tingkah lakoenja ta dapat dipoedji. Ta' ada poedjian ini, artinja ada kabentjian. Siapa jang bentji, ta' dapat menghormati*).

„De heer K. Wijbrands en G. Wijbrands zullen het zeker niet prettig vinden, als ik hier meedeel, dat ik liever een mestvaalt zie, dan hun blank gezicht."

(*Toean K. Wijbrands dan G. Wijbrand nistjaja ta'kan bersenang hati kalau saja wartakan disini, bahwa saja lebih soeka melihat soeatoe lembahan dari pada melihat moekanja jang poetih*).

Hierop volgt een heftig gescheld op beide genoemde heeren, die volgens den schrijver het predicaat *„toean"* niet waard zijn; waarin ze dan ook worden genoemd: *itoe Wijbranbs.*

„Alzoo is de B. H. nu geworden de brug, die de Regeerings-bureaux in verbinding brengt met de bevolking" (sic)

(*Demikianlah Bintang ini sekarang mendjadi djambatan jang menjamboeng pintoe Kantoor Gouvernement dengan pintoe roemah boemi poetra*).

„De Bintang Hindia zal de bedoelingen van de Regeering doen schijnen (toelichten), totdat of opdat ze voor den inlander duidelijk worden."

(*Bintang Hindia akan mentjahajakan maksoed Pemerintah, mentjahajakan, sehingga terang bagoi (bagi) boemi poetera*).

„De bedoeling van de Regeering behoort ten gevolge te hebben, dat al de inlanders, die kunnen lezen, zich abonneeren op de B. H., d. w. z. de inlanders behooren te toonen, dat zij verstand bezitten, zooals alle ontwikkelde (weldenkende) en onderwezen menschen."

(*Maksoed Pemarintah Agoeng ini patoet menjebabkan segala orang jang pandai membatja mendjadi langganan B. H. ini, artinja orang hindia patoet menerangkan bahwa ia berboedi, sebagai sakalian orang jang moelia hati dan berpeladjaran*). (†)

„Die goede bedoeling (gelegenheid) behoort met beide handen eerbiedig te worden aangenomen."

(*Maksoed jang baik itoe wadjib diterima dengan kadoea tangan, didjoendjoeng di atas batoe kapala*).

„Alle inlanders kunnen zeker wel f 5 's jaars uitgeven om daarvoor de B. H. te ontvangen."

(*Sakalian orang hindia nistjaja tjakap mengeloearkan wang f 5 setahoen akan menarima Bintang ini*).

„Toon nu de verhevenheid van uw gemoed! De Regeering (of de G. G.) heeft bevolen:

„Lees wat ik bevonden en gedacht heb en mijne waarschuwingen en lessen", en dan past het aan alle inlanders in koor te zeggen: „Met het grootste genoegen".

(*Toendjoekkanlah kamoelian-hati! Pemerintah Agoeng mengoendang: „Batjalah pendapatan dan pikiran, nasihat dan peladjaran saja", dan orang hindia wadjib berkata bersama-sama: „Dengan sagala soeka hati"*.

Commentaar overbodig.

H.

(†) *langanan* is toch = vaste leverancier, maar die beteekenis kan het hier niet hebben.

VARIA.

De Hoed in Indië.

of een slechte invloed der Westersche z. g. beschaving.

Een 25 jaar geleden zegt *Pyroballist* in de *Sem. Ct.*, noemde men in Indië 'n hoed gewoon weg *„topie"* en men gaf niets om zijn hoofdbedeksel, tenzij men ambtenaar was en in de *pet* 't ambtelijk distinctief, de waardigheid, zag uitgedrukt.

Een gewoon mensch droeg 'n grijzen, vilten helmhoed en 's avonds was ieder blootshoofd. De Raden van Indië droegen 'n hoogen hoed oftewel „kachelpijp" en niemand anders zou 't in zijn hoofd krijgen zoo'n hoed op te zetten. Een dominee, die pas te Batavia kwam en met 'n kachelpijp op langs Rijswijk wandelde, kreeg 'n zachten wenk

om zich van 'n ander hoofddeksel te voorzien. Den toenmaligen directeur van O. E. en N. zag men ook wel eens zich te buiten gaan en zich vergrijpen aan 't privilegie der Raden, maar 't kan ook 'n soort van oefening geweest zijn, want de man dacht stellig in den Raad te komen en dan kwam hem den hoogen hoed wettig toe. Helaas! de veepest bracht hem in stede van den gewenschten hoed 't beruchte boterbriefje.

»Koning Otto« en mr. Sprenger van Eijk liepen 's avonds altijd met bloot hoofd.

Onder de mindere Goden en de particulieren te Batavia waren slechts enkelen, die 'n zwart, rond hoedje droegen en 'n ander veroorloofde zich de weelde 'n hoed te dragen, die den vorm van een dicht bij 't grondvlak afgeknotten kegel vortoonde. Zoo'n hoed was 'n zeker teeken, dat iemand voornaam begon te worden en gekend wilde zijn.

Steeg zoo iemand in voornaamheid of nam hij toe in rijkdom of tractement, dan nam zijn hoed deel in dien groei en werd steeds hooger.

De hoofdtooisels der dames nemen thans bedenkelijke afmetingen aan. En wat zijn het voor hoeden? Ze gelijken op Transvaalsche flaphoeden, op vischschotels, aardappelenbakken, het onderste boven, broodmandjes, bomschuiten, enz. enz.

Hoeden van een meter in omvang worden boven op den haardos vastgeankerd met een partij haarspelden, groote haarspelden, en het geheel wordt daardoor een 30 à 40 cM. hooger.

Zoo iets noemt men »een snoesje van een hoedje.«

Maar het ergste, dat ik te Batavia zag, en dat me deed ontstellen, was een baboe op bloote voeten en een hoed op

»Dat wordt meer en meer het gebruik,« zei me iemand.

In den tunnel van Lampegan.

Dezer dagen zaten, zoo verhaalt een berichtgever, van het *Soer. Hbld.*, in den trein van Soekaboemi naar Bandoeng, in een derdeklas waggon, eenige inlanders, waaronder een echte dandy en een alleraardigst Soendaneesch juffertje. De lady-killer dacht door zijn geurmakerij al spoedig het hart van het Preanger duifje gewonnen te hebben en blies zich geweldig op, rook eens aan zijn geparfumeerd zakdoekje en gaf aan zijn gelaat de meest verliefde glimp, die hij er op wist te leggen. Het meisje had den Don Juan heel goed in de gaten, maar voelde absoluut niets voor den geurpiet.

En zij zag aankomen, dat zij straks in den tunnel van Lampegan wel eens last van den man krijgen kon.

Stilletjes trok zij haar sirihdoos uit de *boenkoesan* (reisbuidel) en zette die naast zich op de bank. Daar verdween het licht, en met donderend geratel vloog de trein den tunnel in. Jawel, daar had je hem al: het duifje voelde 's doffers vleugel over de hare strijken, m. a. w. een hand op haar welgevormde knietjes. Fluks haar hand in het potje met sirihkalk en het gelaat van den minnaar zachtkens geliefkoosd: met de andere hand hield zij zijn hand, die meer wilde, stevig vast. Zij aaide hem zóó lief, dat de geliefkoosde zijn hart voelde popelen.

Rrrrrr! Daar stroomde het licht weer in den waggon en de reizigers konden elkaar weer zien. De Soendaneesche schoone lachte, proestte nu van plezier. Dat was toch wel wat heel vrijmoedig, meende de geurmaker. Maar de anderen lachten ook, allemaal, de heele waggon gilde het uit......

»Wil je eens kijken, hoe je er uitziet?« zei een der andere reizigers en hield hem een spiegeltje voor. Tableau. Kris en kras liepen hem witte strepen over zijn bruine facie, zelfs in zijn haren zat een dot kalk.

De zebra-ridder van de droevige figuur droop af bij het eerste station.

Voor Indië goed genoeg!

In een der jongste nummers van het *Exportblad* lezen wij de ondervolgende, merkwaardige aankondiging:

»Uit Soerabaia schrijft men ons dd. 23 Januari 1906.

».... Gaarne zullen wij van U vernemen, of wij door bemiddeling van Uw blad onze relaties in Europa kunnen uitbreiden, en wel in het bijzonder met fabrikanten, die een débouché zoeken voor restanten, 2e keur in glas- en aardewerk, misdrukken in manufacturen, enz., enz., alles goederen welke aan de hoofdmarkten in Europa niet, of met enorme prijsreductie te plaatsen zijn, doch waarvoor wij hier door onze vele relaties ook met minder eischen stellend publiek, geredé plaatsing kunnen bezorgen.«

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Indisch Militair Tijdschrift. 37e jaarg. 1906. No. 2.

Groot-Atjeh van 21 April tot 23 Juni 1896, door A. Kruisheer (vervolg). — De automobiel in dienst van het leger, door H. B. — Kort verslag van eenen tocht van Salatiga naar het Diëngplatau en terug, door H. S. — Opleiding in den artillerie-verkenningsdienst, door d. W. — Een moeielijke tocht naar Honitetoe (Ceram), door W. B. Oort. — Kort overzicht van den stand van zaken op het eiland Ceram (met kaart). — Het »Bulletin of the American Geographical Society« over de schetskaart van Bali. — De geneeskundige dienst bij de Japansche marine. — Boekbeoordeeling. Enz.

Eigen Haard. 24 Maart 1906. No. 12.

Een tochtje naar het Tobameer, door Si Ano, met afbeeldingen.

Neerlandia. Maart 1906.

Het beschavingswerk op Curaçao, door P. A. Euwens.

Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid. 15 Maart 1906.

Moeten wij St. Eustatius verkoopen?

Teysmannia. 17e jaarg. (1906). Afl. 1.

De cultuur van Hevia Brasiliensis Voordracht gehouden op het 8e Congres van het Algem. Syndicaat voor koffiecultuur, enz., door Dr. W. R. Tromp de Haas. — Paphispedilum glancophylum. J J. S. en de var. Moquetteanum. — Eenjarige planten, door H. J. Wigman. — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties. — Medicago Savita (Alfalfa, Luzerne) een veevoedergewas, door Pit. — Rapport over ziekte in den aanplant van Arachis hypogaea, (katjang Holle) in de afd. Koeningan en Cheribon der res. Cheribon. Oct. 1905, door J. van Breda de Haan.

Berichten uit Ned. Oost-Indië van den Sint-Claverbond. 1906. N°. 1.

Het gouden jubilé van pastoor P. J. van Santen te Soerabaja, door pastoor H. Fisscher (met portret). — Walvischvangers op het eiland Lombleu door E. Engbers. — Uit Kotting, door A. IJsseldijk (met portret en plaat). — De jongensschool te Lela (Flores), door J. Verster. — De nieuwe kerk van Malang, door G. Jonkbloet (met plaat). — Iets over het Javaansch, door C. Wenneker. — Minahasa. Woloan, door A. van Velsen (met platen). — Onthulling van het jubilé-monument in de kathedraal van Batavia (met plaat). — Eene reis naar Pompansea, door H. Leemker (met plaat). Enz.

Weekblad voor Indië. 2e jaargang. No. 43.

Over de afschaffing van het Fransch (slot), door J. Heymans Jz. — Maleisch en Javaansch in de plaats van het Fransch. — De eeuw van het kind, door Th. J. A. Hilgers (slot). — De occulte wereld, door H. A. G. — De overstroomingen in Oostelijk Semarang, door J. de Jong (met foto's). — Borel pro Ruzius, door F. P. H. Prick van Wely, met repliek van H. Borel en slotwoord van den redacteur. — De regentsdochter, roman van Victor Ido (vervolg).

De Indische Mercuur, 27 Maart 1906.

Bananen vergeleken met tarwe en aardappels, door M. Greshoff. — De geschiedenis van de »Standard Oil Company«. — Zaadwinning bij tabak op Sumatra's Oostkust. — Extractie van koper, goud en zilver naar de nieuwste smelt- en Bessemer-methode en in verband met cyanideering. — Verslag van het mijnwezen over het 3e kwartaal 1905. — Uit Consulaire Verslagen. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.